

Argentina mellom frihandel og proteksjonisme.

Hva avgjorde utformingen av Argentinas utenrikshandel mellom 1930 og 1955?

Tyri Hustad Stugu

Fordypningsområde: Samfunnsøkonomi.

Veileder: Stig Tenold

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Denne utredningen er gjennomført som et ledd i masterstudiet i økonomisk-administrative fag ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at høyskolen inntår for de metoder som er anvendt, de resultater som er fremkommet eller de konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag.

Utredningen tar utgangspunkt i historien til komponentene næringsutvikling, handelspolitikk og eksterne handelsvilkår for å beskrive utviklingen i argentinsk utenrikshandel mellom 1930 og 1955. Før 1930 var Argentina en eksportrettet jordbruksnasjon, og hadde tatt del i en internasjonal arbeidsdeling basert på handel mellom nasjoner med ulike komparative fortrinn. 1930 stod som en skillelinje for argentinsk økonomisk utvikling. Fra dette tidspunktet ble industrien viet økt politisk oppmerksomhet som en driver i økonomien, og nasjonen ble mer proteksjonistisk. Etter 1946 ble proteksjonisme og importsubstitusjon en del av et større politisk prosjekt under peronismen. I utredningen argumenteres det for at utenrikshandelens rolle som virkemiddel for politikken forandret seg som en følge av dette.

Motivasjon for oppgaven.

Argentina var på slutten av 1800-tallet en stor eksportør av landbruksprodukter, og opplevde sterk økonomisk vekst helt frem til 1930. Men forsøkene på å få til en bærekraftig og vellykket overgang fra landbruk til industri utover 1900-tallet gikk dårlig, og historien har brakt landet ned til en sørgelig plassering hva angår økonomisk velstand i dag. Ved å finne årsakene til nedturen og se på mulige alternativer til den politikken som ble ført, kan man kanskje trekke ut mer generell kunnskap om hva slags økonomisk politikk som kan gi positive vekstimpulser på lang sikt. Med Argentina som eksempel, vil dette spesielt være gyldig for land hvor økonomien i utgangspunktet primært er basert på en markedsrettet landbruksproduksjon. Om økonomisk vekst alltid er et mål i seg selv er en sak for meningsutveksling.

Om man skal gå inn på temaet argentinsk økonomisk historie, er blant annet sporene fra kolonitiden interessante, med tanke på den typiske latinamerikanske strukturen der jordeierskap er fordelt på få hender. Dette fremkaller spørsmål som utfordrer økonomer til å sette teorier om økonomisk vekst i et empirisk historisk perspektiv, noe som ikke alltid er en enkel oppgave.

Et interessant spørsmål som viser seg relevant i forhold til den spesifikke perioden jeg har valgt å undersøke, er hva som gjør visse historiske personer viktige for ettertiden, og hva slags historieforståelse som blir gjeldende. I Argentina trer Juan Domingo Perón frem som et godt eksempel på en myteomspunnet lederskikkelse. Peronismen er for argentinere et tilsynelatende uuttømmelig tema, og Perón en person som de aller fleste i landet, samt en stor del utenforstående har en formening om. Noen vil påpeke at Perón ufortjent har fått plass som syndebukk, og at han feilaktig blir sett på som en mann hvis skjebnesvangre politiske avgjørelser fikk forferdelige følger for landet, uten at man setter hendelsene i kontekst. De er opptatt av å legge vekt på det de anser som positive sider ved Peróns politikk. Av disse fremheves jevnere fordeling av inntekt, innføring av arbeiderrettigheter, arbeid for en gryende likestilling mellom kjønnene, og innsats i forhold til utbyggingen av et sosialt system i Argentina. Da er det nærliggende å spørre om hva slags betydning denne personen hadde utover rent måten man forstår sin egen historie på. Hvilke elementer hadde reell betydning i perioden, og hvilke er tillagt vekt på grunn av forhold i ettertiden? Perón kan karakteriseres som en klassisk latinamerikansk populist i årene 1946-1948, og den

latinamerikanske populismen er fortsatt aktuell i det politiske bildet på kontinentet. I oppgaven ser jeg blant annet på hvilke konsekvenser frykten for internasjonal kapitals interesser kan ha for nasjonale økonomiske planer. Dette er spørsmål som også er aktuelle i dag, med nasjonaliseringssultne statsledere som går retorisk hardt ut mot fremmed kapitals interesser på kontinentet, blant annet i Bolivia og Venezuela.

Det jeg nå har nevnt var det som i utgangspunktet gjorde meg nysgjerrig på argentinsk økonomisk utvikling. Denne nysgjerrigheten for Argentina ble i tillegg forsterket etter et opphold i landet høsten 2004, da jeg fikk sjansen til å lære mer om landet og å sette meg inn i noen av problemstillingene som diskuteres i dagspressen og blant argentinere. Jeg ble interessert i hvordan argentinere forholder seg til fremtida, og hva de tenkte omkring spørsmål knyttet til landets situasjon i dag. Det jeg opplevde var engasjement blant folk, fremtidstro, men også en viss kynisk holdning til politikerne og deres evne til å forandre forholdene til det bedre. Andre opprettholdt likevel en positiv holdning, og mente blant annet at den økonomiske krisen i 2001 hadde ført til et større samhold og fellesskapsånd blant argentinere, noe som kunne virke til fordel for landets videre utvikling.

For meg gir disse to formuleringene en pekepinn på hvorfor dette temaet er av interesse for både historikere og økonomer:

"Hay países que son ricos,

y países que son pobres.

Y hay países pobres que se están haciendo ricos.

*Y luego está la Argentina."*¹

Mario Vargas Llosa

*"...there are two countries whose evolution can not be understood by economic theory: Japan and Argentina".*²

Simon Kuznets

---

¹ "There are countries which are rich and countries which are poor. And there are poor countries which are growing rich. And then there is Argentina." Oversettelse Mauricio Rojas

² Sitert i Waisman iflg. Winther 1992

Innhold.

INNHold.	5
GRAFER OG TABELLER	7
1. INTRODUKSJON TIL TEMAET FOR UTREDNINGEN.	8
1.1 VALG AV AVGRENSNING.	10
1.1.1 <i>Kapittelinnndeling</i>	11
1.2 METODE.....	11
1.2.1 <i>Kilder og politisert litteratur</i>	13
2. ARGENTINSK ØKONOMI I PERIODEN FØR 1930. ULIKE TOLKNINGER.	14
2.1 DEN ARGENTINSKE "GULLALDEREN". INNVANDRING, LAND, KAPITAL, TEKNOLOGI OG HANDEL.	14
2.1.1 <i>Arbeidskraft og spare rate</i>	15
2.1.2 <i>Land og jordfordeling</i>	16
2.1.3 <i>Teknologisk utvikling og markedstilgang</i>	18
2.1.4 <i>Kapital</i>	18
2.1.5 <i>Forholdet til Storbritannia og USA</i>	20
2.1.6 <i>Industriutvikling og stemmer i favør av proteksjonisme</i>	21
2.2 ULIKE TILNÆRMINGER TIL PERIODISERINGEN AV DEN ARGENTINSKE "GULLALDEREN".....	23
3. TEORETISK OG EMPIRISK GRUNNLAG FOR DEN ARGENTINSKE ØKONOMIENS UTVIKLING	30
3.1 TEORIER OM HANDEL OG ØKONOMISK VEKST.....	30
3.1.1 <i>Debatten mellom frihandel og proteksjonisme</i>	32
3.2 UTVIKLINGS- OG AVHENGIGHETSTEORIER.	34
3.3 POLITISK ØKONOMI. GRUNNLAGET FOR FREMVEKSTEN AV EN PERONISTISK MAKTBASE.....	38

3.3.1	<i>Nye ideologier i Latin-Amerika</i>	38
3.3.2	<i>Klassisk populisme mellom 1946 og 1948</i>	40
3.3.3	<i>Økonomiske spenninger som grobunn for maktpolitisk endring</i>	41
4.	1930-1945	44
4.1	1930-1940. ETTERVIRKNINGER AV DEN STORE DEPRESJONEN. INDUSTRIEN STYRKER SIN POSISJON I ARGENTINSK ØKONOMI.....	44
4.1.1	<i>Den store depresjonen og virkningene av denne. Arbeidsløshet, eksportfall og industrialisering</i>	45
4.1.2	<i>Internasjonale vilkår for argentinsk utenrikshandel på 1930-tallet</i>	47
4.2	UTVIKLINGEN UNDER ANDRE VERDENSKRIG. 1940-1945.....	48
4.2.1	<i>Industrien under andre verdenskrig</i>	49
5.	DEN FØRSTE PERONISMEN. "SOSIAL RETTFERDIGHET, POLITISK SELVSTYRE, OG ØKONOMISK UAVHENGIGHET". 1946-1955	52
5.1.1	<i>Perón, "førstearbeideren" med militær bakgrunn kommer til makten med base i industriarbeiderklassen</i>	52
5.1.2	<i>Justisialismen, Peróns sosiale doktrine</i>	54
5.1.3	<i>Troen på tredje verdenskrig og militærets innflytelse</i>	55
5.1.4	<i>Industrialisering hjulpet av subsidierte kreditter og statlig omfordeling mellom jordbruket og industrien</i>	57
5.1.5	<i>Utenrikshandelen. Utvikling i eksport og import</i>	59
5.1.6	<i>"Nasjonalisten" Perón. Forholdet til utlandet</i>	61
5.1.7	<i>Ny kurs. 1949-1955</i>	63
5.1.8	<i>Politisering av økonomien</i>	64
6.	KONKLUSJON	67
	KILDER:	72

Grafer og tabeller.

Grafer.

- 2.1. BNP per capita for Argentina, Australia, New Zealand, Canada og USA 1930-1955
.....s27
- 2.2. BNP-sammenligning mellom Argentina, Western Offshots, Canada, Australia og New Zealand, og verdensgjennomsnittet.....s27
- 2.3. Argentinsk import og eksport 1929-1955.....s28
- 5.1. Argentinsk import, eksport og handelsbalanse fra 1929 til 1955.....s61

Diagram.

- 4.1. Forholdet mellom argentinsk import og industriproduksjon.....s51

Tabeller.

- 2.1. Langtidsinvesteringer.....s19
- 5.1. Lønnsøkninger i Argentina 1945-1949.....s57
- 5.2. Industriproduksjon 1946-1955.....s58
- 5.3. Offentlige utgifter 1941-1949.....s59

1. Introduksjon til temaet for utredningen.

Formålet med denne utredningen er å vurdere de faktorene som påvirket Argentinas utenrikshandel mellom 1930 og 1955, og å undersøke hvilke konsekvenser utviklingen i utenrikshandelen hadde for landets økonomi.

Det tas sikte på å svare på følgende spørsmål:

- Hvilke faktorer hadde avgjørende innflytelse på utenrikshandelen i Argentina mellom 1930 og 1955 og på hvilken måte virket disse faktorene?
- Endret den argentinske utenrikshandelens rolle seg i det nasjonalpolitiske bildet i løpet av perioden 1930-1955?

Perioden ser generelt ut til å innebære et skifte fra et relativt liberalt til et mer proteksjonistisk handelsregime. Før 1930-årene hadde Argentina en eksportbasert og relativt åpen økonomi, men merket også de negative aspektene ved dette, da verdenssetterspørselen minket som følge av den store depresjonen. Etter andre verdenskrig opplevde store deler av verden ny økonomisk vekst i takt med at verdenshandelen tok seg opp igjen. Argentina valgte da en politikk myntet på økt grad av selvforsyning ved aktivt å utvikle den innenlandske industrien, og det uttalte målet var å komme seg bort fra avhengighetsforholdet til resten av verden.. Paradoksalt nok var den type industri det ble satset på avhengig av import av maskineri og innsatsvarer fra utlandet. Dette ble finansiert via overføringer fra landbrukseksporten. Det er normalt kjent at åpenhet for handel kan gi økonomisk vekst, men dette har ikke nødvendigvis en entydig sammenheng, og ei heller viser dette seg for Argentina.³ På 1930-tallet, da verdenshandelen falt sammen, var det en ulempe å ha en åpen økonomi. Etter andre verdenskrig, da verdenshandelen tok seg opp igjen, var det en fordel.⁴ Argentina befant seg i så måte i en vanskelig posisjon på begge tidspunktene.

Innad i Argentina ble de negative erfaringene fra krisen i årene rundt 1930 i økende grad oppfattet som en bekreftelse på at landet burde fri seg fra utenlandske interesser. Den store

---

³ Edwards, 1993

⁴ Gerchunoff og Llach, 2003, b, s 4 og 16

---

depresjonen hadde satt spor i tankegangen for handelspolitikken, og de liberale verdiene som før i stor grad hadde vært gjeldende ble utfordret av syn mer i favør av proteksjonisme på utvalgte områder. Endringene i holdningene gav seg utslag i økt beskyttelse av deler av industrien som i hovedsak rettet seg mot hjemmemarkedet. På 30-tallet var ennå handelspolitikken preget av å bli dratt i ulike retninger og utformingen var lite konsistent. Et viktig perspektiv jeg ønsker å utdype i utredningen, er at under den første peronismen mellom 1946 og 1955 ble selvforsyning framsatt som en del av en militær og økonomisk strategi for å oppnå selvstyre og argentinsk kontroll over egne ressurser. Dette markerer en forskjell fra troen man i stor grad før hadde hatt på internasjonal handel og utenlandsk kapital positive effekt for landet. Disse tankene hadde også vært til stede tidligere i den argentinske offentlige debatten, men fikk politisk gjennomslag først og fremst ved valget i 1946.

Følger man denne analysen, kan man dele 25-årsperioden mellom 1930 og 1955 i to faser. Fasen før 1946 representerer en handelspolitikk som var tilfeldig og i stor grad gjenstand for maktkamp mellom de ulike interessegruppene i landbruket og industrien. Fra 1946 ble handelspolitikken en del av et større sosialt og politisk prosjekt i regi av president Perón, og en del av planen om å redusere landets avhengighet av resten av verden. Denne fortolkningen fortjener imidlertid ytterligere problematisering. I utredningen vil jeg derfor undersøke om skillelinjene mellom en bevisst selvforsyningsstrategi under Perón, og mer inkonsistent proteksjonisme i perioden før, virkelig er så klare som det kan se ut til.

Noe av det interessante ved temaet argentinsk økonomisk utvikling er nettopp det faktum at lengre perioder av høy vekst ikke nødvendigvis vedvarer. Årsakene til at Argentina ikke har fortsatt sin relativt sett høye økonomiske vekst fra første del av det 20. århundre, er et større spørsmål enn det jeg kan ta for meg i en slik utredning, men årsakene til utenrikshandelens karakter i en gitt periode kan gi innspill for å forstå noe av forløpet i argentinsk økonomisk historie.

Det vil være mange mulige tilnærminger for å beskrive denne perioden. Industriutviklingen er en mulighet, og utgjør også en viktig del av historien. Jeg har valgt utenrikshandelen fordi det er et område som har bånd til resten av økonomien. Samtidig med at indre faktorer er viktige for å gi svar på problemstillingene, belyses også eksterne forhold. Dette gjør at utenrikshandelen kvalifiserer som et bindeledd når man forsøker å forklare utviklingen i denne gitte perioden.

1.1 Valg av avgrensning.

Utredningen er avgrenset til perioden mellom 1930 og 1955. 1930 er valgt fordi det er et godt startsted for drøftingen av utviklingen opp mot og under Peróns første presidentskap, mellom 1946 og 1955. Verdenskrisen og Argentinas måte å møte den på danner et godt bakteppe når jeg går inn på det man i internasjonal sammenheng kan kalle en motstrøms handelspolitikk under Peróns første tre år i presidentembetet. I tillegg ble dette sett på som et viktig skifte i argentinsk økonomisk utvikling i samtiden. Argentinsk økonomis utviklings karakter i mellomkrigstiden, og spørsmålet om når startpunktet for problemene i argentinsk økonomi begynner, kommer jeg tilbake til senere i utredningen.

Uavhengig av om man vil gi Perón skylden for den totalt sett relativt lave økonomiske veksten i landet etter 1946 frem til i dag, eller om man på dette og andre områder ser på ham som en velgjører, markerer hans første presidentskap en særegen tilnærming til, og en forandring fra tidligere argentinske politikeres syn på nasjonaløkonomiske spørsmål. I tillegg har perioden som har fått benevnelsen "den første peronismen" mellom 1946 og 1955, etterlatt seg spor i maktforholdene i landet, og et gjennomgående syn er at disse årene har ført med seg en maktstruktur som har preget det argentinske samfunnet siden. Maktbasen for Perón lå i utgangspunktet i en ustabil konstellasjon av industriarbeidere og landeiere. Et resultat av peronismen var at de ulike gruppene i det argentinske samfunnet, fremfor å søke forandring i det politiske landskapet, fikk for vane heller å inngå avtaler med de som satt med politisk makt. Å holde seg inne med de regjerende er fortsatt et viktig aspekt for de ulike gruppene i det argentinske samfunnet, og mange politiske lederne har siden Peróns første presidentskap (det andre varte i en kort periode på 70-tallet) utnyttet sine statlige posisjoner til å dra ut egne fordeler. Dette ses på som et trekk som henger igjen etter den første peronismen. Denne analysen kan man finne igjen hos flere kilder, og ligger til grunn når blant annet statsviteren Sergio Berenzstein i følge magasinet *The Economist* argumenterer for at Peróns styre har resultert i et statsdominert samfunn.⁵ Luna og Gerchunoff og Llach har langt på vei samme analyse av maktforholdene i argentinsk politikk.⁶

---

⁵ *The Economist*, 3.juni, 2004, Peronism and its perils

⁶ Luna, 2004, Gerchunoff og Llach, 2003, a

Siden den økonomiske politikken kan ses på som en del av en særegen økonomisk strategi og det i tillegg fra flere hold har blir påpekt at den første peronismen har etterlatt seg sterke strukturelle spor i argentinsk politikk, virker 1955 som en naturlig avslutning på perioden jeg undersøker. Dette sammenfaller med avsettelsen av Perón, og dermed slutten på hans sosiale og politiske prosjekter i denne omgangen. Med dette ender en periode som også har vært sterkt bestemmende for hvordan man velger å forstå dagens argentinske samfunn. I hvilken grad og på hvilken måte den har vært avgjørende for Argentinas relativt svake og skjeve utviklingen fram til i dag, er fremdeles sterkt omdiskutert.

Til sammen gir tiårsperioden etter den store depresjonen, årene under andre verdenskrig og den første peronismen et bilde av deler av det argentinske enkelttilfellet hva angår handelspolitisk utvikling som en del av det nasjonaløkonomiske bildet.

1.1.1 Kapittelinndeling.

Kapittel en presenterer problemstilling og metode for utredningen. Kapittel to gir bakgrunn i perioden før 1930, samt ulike tolkninger av denne. Kapittel tre presenterer ulike teorier og ideologisk bakgrunn for utviklingen i Argentina i den valgte perioden. Kapittel fire går inn på hendelsene mellom 1930 og 1945, mens kapittel fem går inn på den første peronismen mellom 1946 og 1955. Kapittel seks er konklusjon.

1.2 Metode.

Opplegget for oppgaven er basert på en tro på at det historiske hendelsesforløpet over denne perioden best vil la seg forklare og gis innhold ved hjelp av historiske empiriske beskrivelser, med bruk av økonomisk teori som et slags prisme for hendelsesforløpet. Til slutt kan man kanskje komme til konklusjoner som utfordrer de teoretiske tilnærmingene. At landet representerer et avvik fra den forventede økonomiske og sosiale utviklingen, er nettopp en av grunnene til at Argentina har tiltrukket seg interesse fra såpass mange statsvitere og økonomer.

I oppgaven har jeg valgt å konsentrere meg om særtilfellet Argentina, og i mindre grad lagt vekt på muligheten til å generalisere dette tilfellet. Mangel på teori kan ses på som en svakhet fra et økonomisk perspektiv, men neppe fra det historiske, som normalt er mer

opptatt av empirien. Å trekke såpass mange tråder inn i en oppgave som jeg har gjort kan gjøre det vanskelig å samle dem på en skikkelig måte. Et faremoment ved metoden jeg har brukt, er at informasjonsmengden ganske enkelt kan bli for stor, selv om det her er gjort forsøk på å dele opp utredningen i håndterbare deler. Likevel kan man tenke seg at det alternativt hadde vært en idé å inkludere ytterligere deler i oppgaven, og flere teoretiske tilnærminger for å belyse spørsmålene fra flere kanter. Dette er imidlertid et klassisk spørsmål i denne slags analyser, hvorvidt man vil favne bredt og finne svar basert på å danne nye synteser på bakgrunn av materialet, eller om man vil være mer spesifikk og ved hjelp av et snevrere analyseapparat gi mer detaljrikdom til et tema. Denne utredningen er et forsøk på å danne en syntese av flere felt innen området økonomisk vekst og utvikling, og er opptatt av hvordan formen for den politiske innflytelsen kan knyttes opp mot dette.

I utredningen tas det utgangspunkt i flere teoretiske tilnærminger for å sette de historiske hendelsene i en kontekst. En konsekvens av dette er at oppgaven ikke kan brukes for å gi generelle forklaringer på økonomiske utviklingsforløp, men tjener i stedet til å vise samspillet av faktorer som påvirket argentinsk økonomi i en gitt periode. Om dette bidrar til at man kan forstå hendelsene i landet i dette tidsrommet, kan overføringsgraden være tilstede. Denne kunnskapen kan brukes som et utgangspunkt for å få øye på sammenhenger som ikke nødvendigvis er åpenbare om man begrenser seg til én enkelt forklaringsmodell for økonomiske utviklingsforløp. Utredningen er det man kaller en casestudie, en undersøkelse av et spesielt tilfelle, men tanken er at overføringsverdien til andre tilfeller likevel kan være til stede. Dette i den forstand at det er mulig å trekke frem faktorer som faktisk forklarer sammenhengene i den spesifikke historiske konteksten, men som også kan gi innspill til hvordan en kan behandle andre tilfeller hvor forklaringene på den økonomiske utviklingen ikke bestandig er like åpenbar. Å ha med en større del som omhandler tiden før 1930 kan forsvares ved at det blir vanskelig å skjønne det som skjer videre uten den argentinske spesielle økonomiske utviklingen som bakteppe.

Utredningen fungerer med andre ord som en introduksjon til det økonomisk-historiske særtilfellet Argentina med fokus på en valgt periode, og gjør det klarere hva som påvirket Argentinas utenrikshandel i disse årene.

1.2.1 Kilder og politisert litteratur.

Ideelt sett ville en analyse av utenrikshandelens rolle for argentinsk økonomisk utvikling kunne vært basert på primærdata fra arkiver og publikasjoner i samtiden, i tillegg til samtaler med involverte parter om det politiske hendelsesforløpet og dets effekter. Utredningen baserer seg på sekundærkilder. Grunnen er at mulighetene for å samle inn det som er tilgjengelig av slikt materiale er begrenset av oppgavens omfang, og uansett er noe som ville vært svært vanskelig å gjennomføre blant annet fordi de fleste sentrale aktørene fra perioden har gått bort. Det knytter seg usikkerhet til å basere seg på materiale innsamlet og bearbeidet av andre, da man ikke har kontroll over hvilken informasjon som er valgt bort og hva som er blitt plukket ut som relevant, og det blir opp til eget skjønn og kunnskapsnivå å avgjøre hvilke kilder man skal trekke inn og ikke. Direkte sitater som er tatt med har allerede gått gjennom en prosess av siling, og understreker poeng som allerede er blitt trukket frem i den litteraturen jeg baserer mine fremstillinger på. Noe av litteraturen som er blitt brukt er på spansk, og hvis ikke annet er spesifisert, er oversettelsene mine egne. Jeg fikk mange innspill fra et kurs i Argentinsk økonomisk historie jeg tok ved Torcuato di Tella universitet i Buenos Aires høsten 2004, og noen av kildene jeg har valgt å bruke, er tatt fra litteraturlista satt opp av Pablo Gerchunoff derfra. På grunn av omfangsbegrensning på oppgaven og den vanskelige tilgjengeligheten til primærkilder når jeg befinner meg i Norge, har jeg ikke tatt sikte på å nærme meg de politiske avgjørelsene annet enn ved å støtte meg på andres undersøkelser og ved å vurdere deres konklusjoner. I stedet har jeg valgt å gi oppgaven bredde, og fokusere på flere forklaringsfaktorer.

Mye av den litteraturen som blir brukt i utredningen, bærer preg av å ha tatt politisk ståsted i forhold til spørsmål i argentinsk og latinamerikansk sammenheng. I teksten har jeg forsøkt å vise polemikken i den politiske debatten. At forskning kan være påvirket av forfatterens personlige overbevisning oppleves som delvis ganske markant i Latin-Amerika, og det er ikke uvanlig at forfatterne tar standpunkt til aktuelle politiske spørsmål. Eksempelvis er dette aktuelt i debatten omkring frihandel og proteksjonisme, og i hvilken grad ulike tilnærminger har hatt positive og negative konsekvenser for den økonomiske situasjonene i de latinamerikanske landene.

2. Argentinsk økonomi i perioden før 1930. Ulike tolkninger.

Formålet med det følgende kapittelet er å presentere en ramme for oppgaven, og å gi en introduksjon til forløpet i argentinsk økonomisk utvikling frem til 1930. Først presenteres den viktigste historiske bakgrunnen for argentinsk økonomisk vekst frem til 1930, hvor områdene demografi, geografi, teknologi, investeringer og utenrikshandel blir behandlet. Deretter gåes det inn på ulike tilnærminger til den argentinske økonomiske utviklingen. Meningen er å danne et bakteppe for videre drøfting av hva som påvirker utenrikshandelen.

2.1 Den argentinske "gullalderen". Innvandring, land, kapital, teknologi og handel.

Perioden mellom 1870 og 1930 kan karakteriseres som en argentinsk økonomisk gullalder. Gjennomsnittlig vekst i BNI (brutto nasjonalinntekt, det vil si BNP uten netto utenlandsinntekter) for perioden mellom 1860 og 1914 beregnes av Díaz til å ligge på 5 % årlig. Dette er innebefattet en årlig befolkningsvekst på 3,4 %. Det hersker tilsynelatende nokså god enighet omkring grunnlaget for veksten Argentina opplevde frem til 1914, og selv om de samme faktorene også er med på å bestemme veksten frem til 1930, debatteres i større grad formen for veksten i dette tidsrommet. Det kommer jeg tilbake til senere i dette kapittelet.

Faktorakkumulasjon, hovedsakelig av kapital og arbeidskraft, kan i følge Díaz forklare det meste av veksten helt frem til 1930.⁷ I tillegg til kapitaltilgangen gjennom hovedsakelig britiske investeringer og den store innvandringen fra Europa, peker tre andre faktorer seg ut som avgjørende for den økonomiske veksten i Argentina: utnyttelsen av landbruksområdene på pampasen rundt Buenos Aires og i innlandet, teknologiforbedringer innen områder som fryseteknikk, båttransport og jernbane, og eksportmulighetene som åpnet seg med havnebyen Buenos Aires tilgang til et ekspanderende verdensmarked via Atlanterhavet. Eksporten gikk hovedsakelig til land i Europa, og Storbritannia var en spesielt viktig

---

⁷ Díaz, 1970, ss 8-9 og 23

---

handelspartner. I tillegg til kapital, arbeidskraft, tilgjengelighet til land, teknologiforbedringer og eksportmuligheter, vektlegger blant andre Rojas politisk stabilitet som en avgjørende faktor for argentinsk økonomisk utvikling mellom 1860 og 1930. Dette dannet et grunnlag for de mulighetene sammenstillingen av de andre komponentene gav for økonomisk vekst.⁸ Díaz trekker frem tre tidspunkt hvor det han kaller den argentinske ekspansjonen ble avbrutt av depresjon, 1875-76, 1890-91 og 1914-17. Disse kom som konsekvenser av tørke, forandringer på verdensmarkedene og fluktasjoner i utenlandske investeringer, og alle disse årsakene lå utenfor nasjonaløkonomiske rammer.⁹ Díaz konkluderer med at veksten i argentinsk økonomi frem til 1930 i stor grad samsvarer med generell handelsteori.

Dynamikken mellom de fem komponentene arbeidskraft, land, kapital, teknologi og markedstilgang gis en noe mer detaljert beskrivelse her. Frem til 1930 representerer Argentina et eksempel på ricardiansk teori om komparative fortrinn i jordbruksproduksjon. Argentina var på samme måte som Australia særskilt godt rustet for dette, med sine store arealer av treløst fruktbart sletteland (pampasen) og et relativt lavt innbyggertall. De store landområdene av dyrkbar jord på pampasen, samt det relativt lave antallet innbyggere per kvadratkilometer av denne dyrkbare jorda, har gitt landet et særegent geografisk grunnlag og satt sitt preg på den økonomiske utviklingen. Med i utgangspunktet lav beholdning av kapital og arbeidskraft representerte likevel det som fra ett perspektiv fremstår som et komparativt fortrinn, på den annen side en ulempe når det kom til industriproduksjon. Dette viste seg å bli en utfordring når argentinsk industri begynte å utvikle seg.

2.1.1 Arbeidskraft og sparerate.

I løpet av perioden 1870-1914 kom seks millioner mennesker til Argentina, og tre millioner av disse ble også værende.¹⁰ I 1896 fantes det kun 3,9 innbyggere per kvadratkilometer dyrkbar land, og om vi ser bort fra Australia med 1,3 innbyggere per kvadratkilometer,

---

⁸ Rojas, 2004, s 22

⁹ Díaz, 1970, s 23

¹⁰ Rojas, 2004, s 19

fantas det ikke noe annet land i verden med et lavere forholdstall enn dette. Den relative mangelen på arbeidskraft gjorde dermed dette til en ressurs med høy relativ verdi.

Nasjoner som USA og Australia ønsket også disse innvandrerne velkomne, og Argentina ble dermed nødt til å tilby relativt sett gode betingelser for også å tiltrekke sin andel av denne attraktive arbeidskraften. På grunn av den relativt høye etterspørselen etter arbeidskraft kunne Argentina tilby et noenlunde høyt lønnsnivå, og sammen med relativt lave priser på matvarer ble det et alternativ for europeere å søke dit for arbeid og bosetting. I tillegg til dem som valgte å bosette seg permanent, var det vanlig at sesongarbeidere kom fra Europa til innhøstningen. Disse "trekkfuglene" forlot landet når sesongen startet på den nordlige halvkule. Slik sett er det ikke bare nettoinnvandring og befolkningsvekst som er viktig for å kartlegge arbeidskraftens bidrag til økonomisk vekst, og man må i tillegg ta hensyn til midlertidig arbeidsinnvandring.¹¹

Fra 1853 tillot grunnloven fri immigrasjon fra Europa, og selv om regjeringen i utgangspunktet siktet seg inn på å rekruttere fra de nordlige områdene av verdensdelen, ble det fattigere deler av Sør-Europa som kom til å dominere gruppen av innvandrere til landet. Hovedsakelig kom disse fra Italia og Spania. Taylor peker på at til forskjell fra Australia, som var bevisste på å rekruttere arbeidskraft fra homogene grupper av hvite europeere, hovedsakelig briter, kom innvandringen til Argentina fra en heterogen gruppe av middelhavsland som i tillegg var relativt reproduktiv. Dette førte i sin tur til et demografisk bilde der andelen unge var svært høy, noe som kan forklare den relativt lave spareraten man var vitne til i Argentina. Dette kommer jeg tilbake til senere i kapittelet.

2.1.2 Land og jordfordeling.

Utnyttelsen av de store fruktbare landområdene på pampasen var et kjerneelement i den økonomiske veksten, og områdene ble for det meste utnyttet til dyrking av korn og til sau- og feavl. Med store tilgjengelige landområder for jordbruksproduksjon og et relativt lavt innbyggertall for konsum av disse varene, fantes det et grunnlag for eksport av jordbruksprodukter.

---

¹¹ Rojas, 2004, ss 26-27

Rojas anslår at kun 15 % av eierskapet til den dyrkbare marken i Argentina tilfalt immigrantene. Disse opererte som regel i relativt små enheter. Denne strukturen på jordfordelinga var blant annet en konsekvens av den siste militære kampanjen mot indianermotstanden i Argentinas sørligere områder, ”La campaña al desierto”, ”erobringen av ødemarken” i 1879. Der var jord blitt brukt som betaling for finansieringshjelp fra godseiere og kapitaleiere i byene. Dette er et av flere eksempler på dannelsen av eierskapsstrukturer som har preget de fleste latinamerikanske landene. Denne strukturen preger fortsatt det økonomiske bildet i regionen, hvor jord- og eiendomsfordelingen ennå er svært skjev.

De fleste innvandrerne til Argentina ble absorbert i tjenesteytende sektor i byene, og kun 25 % fikk muligheten til å flytte på landsbygda, hovedsakelig for å arbeide for andre, eller mer sjeldent, på egen jord. De fleste immigrantene ville altså ikke få muligheten til selvstendig eierskap, og mange var leilendinger uten langsiktige perspektiver. Rojas påpeker at det på denne måten ikke ble skapt incentiver for investeringer i utstyr og økt kunnskap for effektivisering av jordbruksproduksjonen. De store eierne var dessuten opptatt av å kunne tilpasse seg fleksibelt til markedsforholdene. Det tilgjengelige arealet skulle enklest mulig kunne brukes enten for saue- og fedrift eller i jordbruksproduksjon, avhengig av den skiftende etterspørselen. Derfor var også eierne mindre villige til å låse sine investeringer i det ene eller det andre.

Når man tar for seg jordfordeling og konsekvenser av dette, er det illustrerende å sammenligne med et land som USA. Der fikk nemlig immigrantene tilgang til å eie jord, til forskjell fra situasjonen i Argentina, der store deler av jorda allerede var fordelt da de nye innbyggerne ankom landet. I USA fikk innvandrerne tilgang til jordarealer i mindre enheter, og tilstedeværelsen av store jordeiere var begrenset. Bøndene kom derfor raskere i frontposisjon blant annet med utvikling av maskiner og mer teknologi- og arbeidsintensive jordbruksmetoder, siden det der fantes incentiver til dette. Dette skjedde ikke i Argentina så lenge det var ledige arealer for ekspansjon i produksjonen. Som nevnt, er det verdt å merke seg at eierskapet for de tilgjengelige områdene allerede var fordelt da de fleste innvandrerne kom til landet.¹²

---

¹² Rojas, 2004, s 32

2.1.3 Teknologisk utvikling og markedstilgang.

For å utnytte eksportpotensialet til jordbruksproduktene, var man avhengig av teknologi som kunne frakte varene i god stand til konsumentmarkedene. Argentina var tilknyttet de europeiske markedene ved hjelp av båttransport, og med utviklingen av fryseteknologi var man ikke lenger avhengig av salting som konserveringsmetode. På grunn av at Argentina hadde relativt sett kortere avstand til Europa enn Australia og New Zealand, tok Argentina ledelsen som kjøtteksportør blant disse. I tillegg spilte utbyggingen av det nasjonale jernbanenettet en stor rolle for tilgjengeligheten til Buenos Aires, som fungerte som utskipingshavn for eksportproduktene.

Utover 1800-tallet markerte Storbritannia seg som den viktigste økonomiske samarbeidspartneren, både som investor og eksportmarked for argentinske produkter. Argentina har blitt beskrevet som en del av det britiske imperium, hvor Storbritannia som industrinasjon hadde nytte av et tett samarbeid med en partner som kunne stå for leveranser av jordbruksprodukter.¹³ Argentina fant altså en plass som landbruksprodukteksportør og industrivareimportør i den internasjonale arbeidsdelingen med Storbritannia som sentrum mellom 1860 og 1930, og landet vokste med den økte verdenshandelen. I følge Gerchunoff og Llach vokst internasjonal handel med 3,4 % årlig i perioden 1870-1913, og dette var et fenomen Argentina var en del av. I 1913 var det kun New Zealand som kunne skilte med eksportverdi per innbygger høyere enn Argentinas.¹⁴

2.1.4 Kapital.

En annen viktig kilde til økonomisk vekst var investeringene, først i stor grad i regi argentinske nasjonale investorer, men fra slutten av 1800-tallet kom også internasjonale til. I 1900 eide utenlandske statsborgere 32 % av kapitalen i Argentina, og i 1913 hadde dette tallet steg til 48 %.¹⁵ Storbritannia var den viktigste investoren i jernbanebyggingen i landet, og størsteparten av investeringene i havneområdene i Buenos Aires var det også britisk

---

¹³ Gerchunoff og Llach, 2003, a, ss 42-44

¹⁴ Gerchunoff og Llach, 2003, a, ss 470-471

¹⁵ Taylor, 1992, ss 918-919

kapital som stod for. Utenlandsk kapital i Argentina i 1909 utgjorde 41% av den totale kapitalen. Av denne, utgjorde Storbritannias andel 1423 millioner, USAs utgjorde 19 millioner, og andre nasjoner 733 millioner dollar. Storbritannias andel i 1909 var med andre ord kun litt i underkant av dobbelt som mye som alle de andre utenlandske investorene til sammen. Tabellen under gir en pekepinn på komposisjonen av langtidsinvesteringer i Argentina, og man kan legge merke til at USA øker mest i perioden 1913-1927.

Tabell 2.1. Langtidsinvesteringer.

<u>Langtidsinvesteringer i Argentina</u>					
Millioner dollar i løpende kurs					
År	1900	1909	1913	1923	1927
Storbritannia	912	1.423	1.860	1.906	2.002
USA	-	19	39	193	487
Andre	-	733	1.237	989	984
Totalt	1.120	2.176	3.136	3.088	3.474

Kilde: Díaz, 1970, s 42

Parallelt med utbyggingen av jernbanen ble man vitne til utbygging av offentlig transport, telegraf og telefonforbindelser, elektrisitets- og gassverk. Det er verdt å merke seg at investeringene i hovedsak foregikk innen områder som utviklet internasjonal arbeidsdeling, og Argentinas plass som eksportør av jordbruksprodukter i denne. Selv om de aller tidligste internasjonale investorene ikke var fra USA, kom de i økende grad til etter første verdenskrig, og ble ledende på området kjøttforedling og frysing.¹⁶

Denne utenlandske kapitalen var på mange måter meget velkommen. I følge Taylor har Argentinas demografiske sammensetning vært bestemmende for investeringsgraden i landet,

¹⁶ Gerchunoff og Llach, 2003, a, s 30

og dette har vært avgjørende for den økonomiske utviklingen. Dette kan ses i sammenheng med innvandringsfordelingen i landet, der de største gruppene var preget av en ung alderssammensetning. Med relativt høye fødselstall førte dette med seg en stor andel av unge mennesker i den argentinske befolkningen. Den demografiske sammensetningen hadde effekter for spareraten, med tanke på at yngre deler av befolkningen normalt sparer mindre enn eldre deler. Dette førte i Argentina til et behov for kapital fra utenlandske investorer. Mens Australia og Canada sparte omkring 15 % av BNP, lå Argentina så lavt som 5 % før 1929.¹⁷ I en lukket økonomi tilsvarende sparing investeringer, men Argentina, som en liten åpen økonomi, hadde muligheten til å generere investeringer utenlands. Imidlertid gjorde den lave spareraten innenlands Argentina desto mer enn andre nasjoner avhengig av utenlandsk kapital.

2.1.5 Forholdet til Storbritannia og USA.

USA hadde et noenlunde likt utgangspunkt som Argentina. Store landområder av fruktbar jord ble befolket av vestlige immigranter som fordrev landets opprinnelige innbyggere. Selv om USAs industriutvikling naturlig nok på grunn av ulike forutsetninger, fulgte et annet mønster enn Argentinas, produserte de også jordbruksvarer, og USA var derfor ikke egnet som eksportmarked for argentinske produkter. Fodor hevder at de vanskelighetene man hadde med å komme inn på det nordamerikanske markedet, ikke kun hang sammen med at de to nasjonene produserte like varer, men også med proteksjonistiske tiltak fra USA sin side. Helt siden tiden rundt den amerikanske borgerkrigen var det blitt lagt restriksjoner på import fra Argentina, da på ull.¹⁸ Særlig ble de proteksjonistiske tendensene mot argentinske produkter tydelige på 1920-tallet, da USA blant annet innførte en særlig høy skatt på import av korn og andre varer i 1922.¹⁹ Dette fant selvfølgelig argentinske motstykker i blokkering av nordamerikanske varer, og slik forsøkte de å presse hverandres interesser på sine respektive markeder. Et annet element i forholdet mellom disse to landene var de store investeringene i kjøtteksportindustrien i Buenos Aires, hvor argentinske bønder på 1920-tallet begynte å kreve minimumspriser, og dannet egne argentinske pakkefirmaer for å sette

---

¹⁷ Taylor, 1992, ss 912-922

¹⁸ Fodor, 1984

¹⁹ Dette var en del av Fordney-McCumber-tariffen, og reflekterte USAs isolasjonistiske tendenser i perioden.

---

seg mot dominansen fra USA. Deres interesser i oljeindustrien ble også en kamparena, noe som senere blant annet var viktig for Perón da han kom til makten. I tillegg lå det en interessekonflikt i det argentinske transportsystemet. Her var det britene som sørget for tilførsel av kull og produkter for bygging og vedlikehold av jernbanen, mens USA var mest opptatt av utviklingen av en bilbasert infrastruktur og utnytting av oljeforekomstene i landet. På 20-tallet hadde likevel USA tatt over Storbritannias tradisjonelle posisjon som hovedimportør av argentinske produkter, til forskjell fra tilstandene fra før første verdenskrig. I perioden 1914-1930 er det altså USA som markerer seg som den viktigste utenlandske aktøren på de argentinske markedet, både når det gjelder eksportmarkeder for argentinske varer og i økende grad når det gjelder investeringer. Dette hjelper til å illustrere den argentinske eksportnasjonens avhengighet av resten av verden, mer bestemt det man kan karakterisere som hegemonimaktene. Disse representerte økonomiske tyngdepunkt i verden, og Argentina, som andre land, var i stor grad avhengig av deres utvikling.

2.1.6 Industriutvikling og stemmer i favør av proteksjonisme.

Den eksportledede veksten frem til 1930 bar også med seg en ikke ubetydelig industriutvikling. Høye transportkostnader på grunn av lange avstander til verdensmarkedene, samt proteksjonistiske tiltak i favør av visse produkter gav beskyttelse for hjemmemarkedsproduksjonen. Rojas hevder at argentinsk industriutvikling kom i gang på en måte som ikke var helt ulik Storbritannias industrialisering på 1700-tallet, men på mange års etterskudd. I kjølvannet av den massive innvandringen til Argentina ble det startet en rekke ikke særlig kapital- eller teknologiintensive små og mellomstore bedrifter, og grunnlaget for disse bedriftene lå hos immigrantenes erfaringer med produksjon i hjemlandet. Høye fraktrater og lange avstander som følge av Argentinas perifere plassering gav rom med tanke på produksjon for hjemmemarkedet, langt fra internasjonal konkurranse. Konkurrans utsatt industri hadde få fordeler i forhold til den som var "naturlig beskyttet" av disse forholdene, og fant derfor mindre grobunn. Industrialiseringen var som følge av dette i utgangspunktet knyttet til produksjon rettet mot hjemmemarkedet, samt videreforedling og konservering av jordbruksprodukter. Kapital og kunnskapskrevende industri rettet mot eksportmarkedet utviklet seg ikke i nevneverdig grad, og ifølge Rojas marginaliserte også hjemmeindustrien det lokale håndverket. Et relativt lite hjemmemarked som ikke kunne gi nevneverdige skalafordeler, samt mangel på investeringsvilje hos argentinske kapitalister

med tilgang til jordbrukssektoren som et sikkert investeringsalternativ, gav ikke industrien spesielt gode betingelser i utgangspunktet. Hvis utgangspunktet for industriutvikling i små og mellomstore bedrifter med mangel på kapital og teknologi var lik for Argentina og Storbritannia, kan man også trekke fram ulikheter. Da argentinsk industri begynte å utvikle seg rundt 1900-tallet innebar det å være konfrontert med et annet verdensmarked, og ikke minst et industrialisert Storbritannia og Vest-Europa som konkurrent for den nye industrien i Argentina, til forskjell fra Storbritannia, som var de første på feltet.

I tilfellet Argentina kan vi snakke om en såkalt introvert industriutvikling. Denne industrialiseringen baserte seg på import av maskiner, halvfabrikater, råmaterialer og kunnskap, og manglet dynamikk for egen opprettholdelse. Industrien som vokste fram var fra første stund avhengig av en råvarebasert eksportsektor for å generere et handelsoverskudd som kunne dekke kostnadene for nødvendige innkjøp. I følge Rojas var det offentlige involvert med tollbarrierer på konsumgoder som konkurrerte med innenlandsk industri, og favoriserte de nødvendige importvarene for innlandsindustrien som vokste fram. Dette var ikke nødvendigvis med en bevisst proteksjonistisk strategi i tankene, og ifølge Rojas var denne politikken stort sett tilfeldig implementert som resultat av ulike pressgruppers interesser. Uansett stod Argentina langt fra å være det frihandelsparadiset det kan være fristende å forestille seg hvis man kun kaster et blikk på overflaten av Argentinsk økonomisk utvikling før 1930.

Den introverte industriutviklingen i Argentina på begynnelsen av det tjuende århundre var beskyttet av to buffermekanismer, en utstrakt proteksjonisme som favoriserte import av varer som var nødvendige i industriproduksjon, og de høye transport- og fraktratene. Når den sistnevnte bufferen i økende grad ble fjernet, satt man likevel igjen med den proteksjonistiske strukturen rundt utviklingen. En industri som aldri hadde fått sjansen til å modnes, kun til å vokse i ly av proteksjonistiske tiltak og med distanse fra andre markeder, ville ha vanskeligheter med å bli særlig konkurransedyktig. Når denne typen industri også ble favorisert, skaptet det heller ikke insentiver for å investere i mer kapital og kunnskapsintensiv industri, noe som førte til at et fokus på produksjon av enkle konsumvarer i enda større grad ble sementert.

I den grad industriutviklingen ble stimulert, mener Rojas at dette skjedde ved hjelp av med vekslingskurskontroll i disfavør av konkurrerende importvarer, og til en viss grad tollbarrierer.²⁰ Det ble gjort dyrere å importere konsumvarer som også ble produsert innenlands, samtidig som nødvendige importprodukter til bruk i industrien ble favorisert med lavere tollsatser. Slik hjalp man til å opprettholde den allerede ineffektive industrien, og produksjon myntet på hjemmemarkedet ble favorisert. Rojas peker på at gjennomsnittlig tollprosjenter gjennom perioden 1912-1939 fluktuerer i takt med offentlige behov, og ikke i takt med noen plan for økt industriutvikling.

Men det var ikke kun industrialister som så seg tjent med et system av proteksjonistiske tiltak. I jordbrukssektoren førte det også til reaksjoner hver gang konkurransen strammet til, og ulike grener i næringslivet, både innen jordbruk og industri ble favorisert av politikerne, uten noen konsistent plan bak dette.

Ulike interessegruppers mål med å virke inn på den politiske maktkampen var i stor grad avgjørende for den næringspolitiske utviklingen. Økonomien ble på denne måten stadig ført i den retningen hvor det politiske maktspeillet gikk, og ble etter hvert skadelidende både på den politiske og økonomiske arenaen. Dette er trekk som gir seg utslag helt fram til i dag, og har gitt opphav til at uttrykket ”politisert økonomi” blir brukt om forholdene i Argentina.²¹

2.2 Ulike tilnærminger til periodiseringen av den argentinske ”gullalderen”.

I litteraturen finnes ulike tilnærminger til spørsmålet om når Argentinas ”gullalder” tok slutt, og landet begynte å divergere fra trenden hos andre sammenlignbare land. I følge Díaz er det naturlig å plassere bruddet ved starten av depresjonen i 1929, hvor Argentina mister følge med andre økonomisk sett relativt rike land. Han legger vekt på at det argentinske inntektsnivået konvergerer mot det australske frem til langt ute på 20-tallet.²² Gerchunoff og Llach støtter dette synet, som ved hjelp av sammenligninger av BNP per innbygger

---

²⁰ Rojas, 2004, ss 33-43

²¹ Gerchunoff, 1989

²² Díaz, 1970, ss 51-55

mellom en gruppe land, mener å finne bruddet i 1930.²³ Rojas benytter også tidsinndelingen 1860-1930 når han beskriver den argentinske gullalderen. Selv om han også peker på strukturelle problemer i den argentinske økonomien som binder perioden før og etter 1930 sammen, mener han at 1930 og den store depresjonen markerer et vannskille i argentinsk økonomisk utvikling. Også Winther legger skillelinjen for den langsiktige økonomiske utviklingen i Argentina til det samme tidspunktet, og beskriver forandringene som fant sted rundt 1930 slik:

”På det ytre, en tilsynelatende kursendring i den langsiktige økonomiske utviklingen: En industrialiseringsprosess, landets produksjon ble endret fra å være sterkt eksportorientert til å bli nasjonalt orientert. Under det ytre, dyptgripende strukturelle endringer. Langsiktige prosesser startet som forandret det politiske, økonomiske og sosiale bildet i Argentina: ...”²⁴

I følge Winther utvikles det en ny økonomisk utviklingsstrategi, hvor troen på det offentliges inn gripen blir sett på som noe positivt. Det argentinske samfunnet blir fra da av i økende grad industrialisert, sekularisert og urbanisert.

På den andre siden står de som mener at tidsrommet 1914 til 1933 representerer en såkalt ”stor forsinkelse”, og at 1914 i realiteten representerer det store knekkpunktet og bruddet med kontinuiteten i argentinsk økonomisk utvikling. Et hovedmoment i deres resonnement er at pampasens areal fra naturens side er begrenset, og at ekspansjonen hadde nådd sin grense i 1914. Dette innebar en kvalitativ endring i produksjonen, nå uten mulighet for ytterligere inkorporering av landbruksareal, og slik endret betingelsene for argentinsk vekst seg. Tilfeldigvis var dette også sammenfallende med starten av første verdenskrig. Etter krigen ville man tilbake til det man så på som normaltstanden. For argentinske politikere, som ikke tok høyde for at ekspansjonen av landbruksarealer hadde nådd et tak, betydde dette lik tilnærming til økonomien som før krigen. Di Tella og Zymelman er blant de som forfekter dette synet, og de peker på tre grunner til at argentinsk økonomi, til tross for de strukturelle endringene i landbruket, vokser med rundt 6 % også deler av 1920-tallet, en

---

²³ Gerchunoff og Llach, 2003, b

Landene det sammenlignes med er: Tyskland, Belgia, Frankrike, USA, Storbritannia, Italia, Spania, Canada, Australia, New Zealand, Chile, Brasil og Peru.

²⁴ Winther, 1992, s 9

---

prosentandel som ligger nært vekstratene før første verdenskrig. Først og fremst fantes særlig gode handelsvilkår for argentinske produkter i perioden, men klimaet var også spesielt gunstig i slutten av tiåret, i tillegg til at utbyggingen av jernbanen nå ble ferdiggjort. Ingen av disse faktorene var av vedvarende karakter, men bidrog til at det virket som om Argentina var tilbake til trenden fra årene før 1914.²⁵ Taylor støtter også denne fremstillingen og sammenligner økonomisk vekst i Argentina, Australia og Canada med OECD-området for øvrig. Han peker nemlig på det faktum at Australia og Canada sammen befinner seg i nedre del av vekstområdet for OECD-landene, og at det å følge deres vekstrater frem til 1930, i realiteten ikke betyr at Argentina holder tritt med resten av verdens rike land, tatt i betraktning disse to landenes dårlige prestasjoner i mellomkrigstiden. En sammenligning med OECD-området er imidlertid en anakronisme, og det kan stilles spørsmålsteget ved nytten av en slik kategorisering. Forgjengeren for OECD, OEEC ble etablert som omfordelingsorgan for Marshallhjelpen i 1947, så å plassere disse nasjonene i samme gruppe for denne perioden er kanskje ikke formålstjenlig.

Det virker som om det er enighet i at akkurat grunnlaget for veksten hadde endret seg, selv om det ikke nødvendigvis betyr at man skal gå ut i fra at det store vannskillet går ved skift i disse forutsetningene. De fleste i Argentina trodde uansett fremdeles at de grunnleggende forutsetningene for vekst lå i de samme årsaksforholdene, og man tok ikke høyde for at ekspansjonsmulighetene på pampasen nå var fysisk begrenset. Faktorakkumulasjon og handel var på 1920-tallet fremdeles med på å sørge for økonomiens fremgang, men uten muligheter til å inkorporere mer jord i produksjonen, og mindre tilgang til kapital enn under ”gullalderen”.

Det er verdt å stille spørsmålsteget ved relevansen av sammenligninger med ulike land. I utgangspunktet kan det synes logisk å sammenligne med de landene som har hatt et BNP-nivå per innbygger i noenlunde likt størrelsesformat som Argentina selv frem til 1930, slik som Frankrike, Storbritannia, Nederland og USA, eller enda mer relevant, de som også har like kjennetegn hva angår demografi og geografi, og har vokst noenlunde i takt med Argentina, slik som USA, Australia og Canada. På den annen side har man de latinamerikanske naboene som sammenligningsalternativ, og det synes kanskje mer logisk å

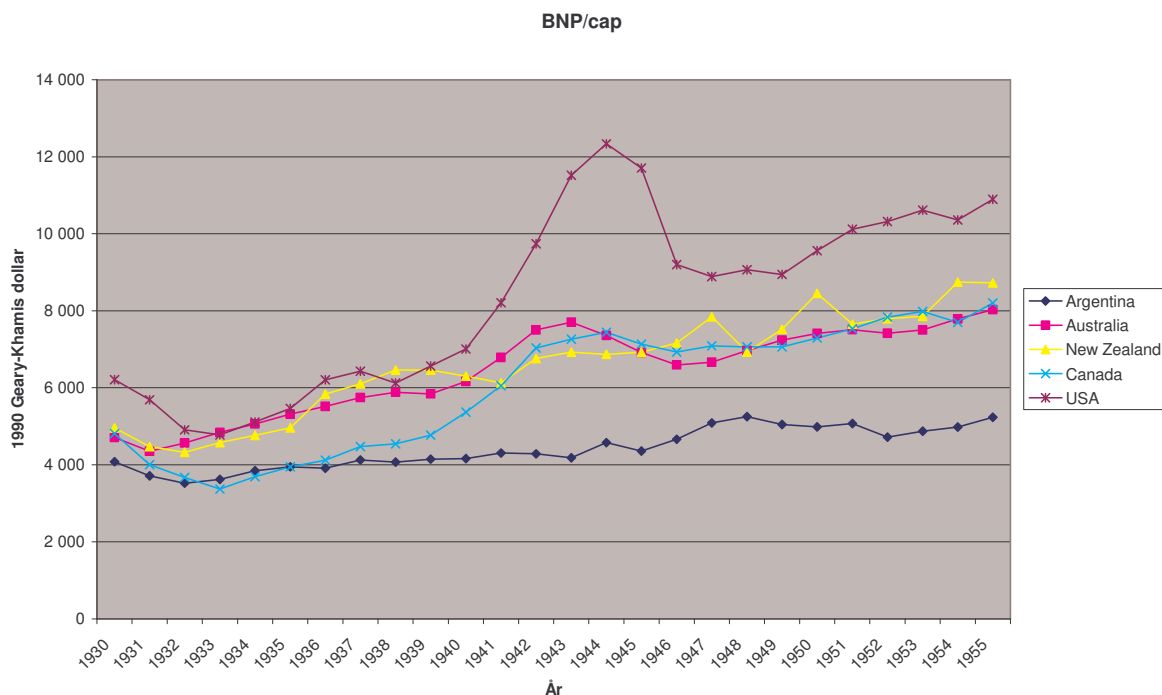
---

²⁵ Taylor, 1992, s 908

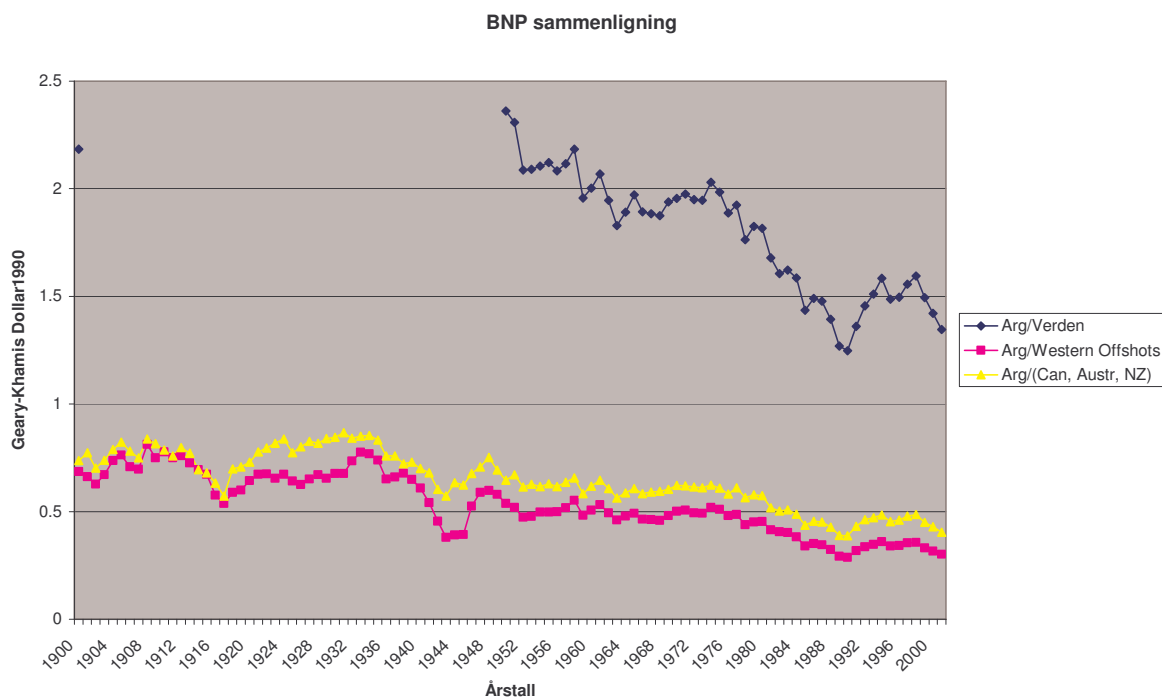
trekke i den retning hvis man i dag skal forklare den argentinske økonomiske situasjonen. Winther snakker om en "latinamerikanisering" som har foregått innen de sosiale strukturene i landet. Før var samfunnet preget av hva han kaller en europeisk sosial struktur, med en relativ jevn inntektsfordeling, men med "latinamerikaniseringen" går Argentina over til å bli et samfunn der ikke bare eiendom er konsentrert hos en liten overklasse, men hvor middelklassen er på tilbakegang, og antallet som tilhører fattigere samfunnslag øker i størrelse.

Gerchunoff og Llach beskriver forestillingen om Argentina som et "reino de la igualdad", et likhetens kongerike. Dette bildet hadde tiltrukket innvandrere og forblitt et ideal for store deler av det argentinske samfunnet, men ble etter hvert vanskelig å etterstrebe med en i økende grad ujevn inntektsfordeling. Det virker mest fruktbart for meg å ta utgangspunkt i utviklingen fram til 1930 med grunnlag i de nasjonene Argentina til da hadde holdt følge med, og som landet viste likhetstrekk med. Dette uten at man bør ignorere at deler av samfunnsstrukturene allerede da bar preg av det som kjennetegnes som typisk latinamerikansk, blant annet den meget skjeve fordelingen av eiendom.

Graf 2.1. BNP per capita for Argentina, Australia, New Zealand, Canada og USA 1930-1955

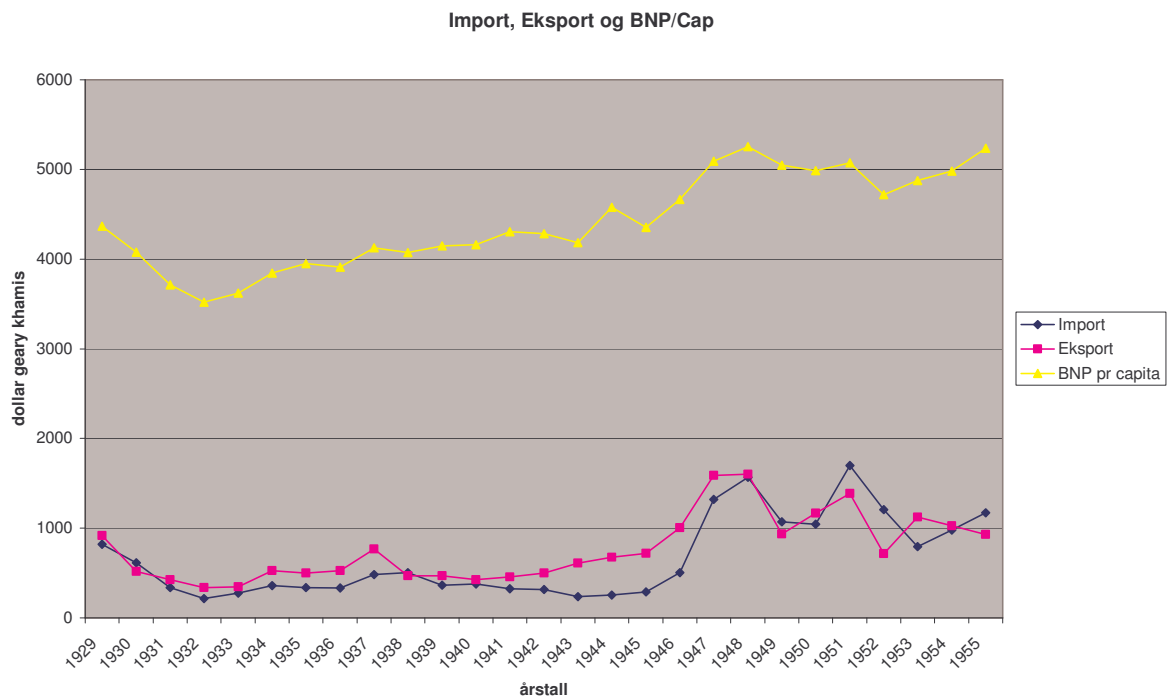

Graf 2.2. BNP-sammenligning Argentina, Western Offshots, Canada, Australia og New Zealand, og verdensgjennomsnittet

Kilde begge foregående grafer: Maddison. Historical Statistics. OECD database.

Graf 2.3. Argentinsk import og eksport 1929-1955

Kilde: Gerchunoff og Llach, 2003, a

Grafene viser et jevnt fall i argentinsk nasjonalinntekt i forhold til resten av verden, samt de andre nasjonene som her brukes som sammenligningsgrunnlag, altså USA, Australia, Canada og New Zealand. Går man nærmere inn på perioden mellom 1930 og 1955, legger man merke til et jevnt fall i denne størrelsen fram til krigsårene hvor man når en foreløpig bunn. I løpet av de neste årene tar trenden for argentinsk økonomi seg opp igjen. Argentinsk nasjonalinntekt er relativt sett økende mellom 1945 og 1950, men etter dette tidspunktet fortsetter den fallende trenden i rykk og napp frem til i dag. Grunnen til at det relative fallet under krigsårene er større for Western Offshots enn for gruppen av Canada, Australia og New Zealand, finner man hos USA, som ble påvirket av krigshandlingene på en annen måte enn de andre landene.

Disse nasjonene hadde i utgangspunktet noenlunde lignende forutsetninger som Argentinas. I både Canada, Australia, USA og New Zealand, hadde tilgang på arbeidskraft via innvandring fra Europa, sammen med store jordbruksarealer dannet et grunnlag for storstilt jordbruksproduksjon. Eterspørselen i europeiske markeder, samt ny teknologi som gjorde verdenshavene til billigere og bedre transportveier, gjorde det mulig å tjene på å eksportere

jordbruksproduktene. Imidlertid kan man ikke spore kun eksportmuligheter som avgjørende for et lands vekst. Andre latinamerikanske land, som Guatemala, Mexico, Peru og Colombia hadde også opplevd gode tider for eksportnæringene, men det førte dem ikke opp på det inntektsnivået Argentina lå på. Noe av forklaringen finnes hos det relativt store arealet og det relativt lave innbyggertallet i Argentina, og det faktum at innvandrere fra Europa, ikke slaver bortført fra Afrika eller de opprinnelige innbyggerne på kontinentet, indianerbefolkningen, var kilden til arbeidskraft. Innvandrerne var på frivillig basis tiltrukket av reelle muligheter i Argentina, som kunne skilte med et høyt inntektsnivå og i utgangspunktet relativt lave priser på matvarer, noe som er avgjørende for inntektsgrupper hvor dette utgjør en relativt stor del av levekostnadene.

Det beste sammenligningsgrunnlaget for Argentina vil tilsynelatende med bakgrunn i dette ligge i en kombinasjon av europeiske land og Western Offshots. Anvendbarheten til alle slike sammenligninger synes uansett å være begrenset, gitt det som her er blitt beskrevet om argentinsk utvikling, og at et sammenligningsgrunnlag uansett vil passe forskjellig til ulike tidspunkt i historien. Relativ utvikling plasserer uansett Argentina kun inn i en gitt sammenheng på et gitt tidspunkt.

3. Teoretisk og empirisk grunnlag for den argentinske økonomiens utvikling.

I dette kapitlet vil jeg ta for meg det generelle teoretiske grunnlaget som kan brukes i for å forstå argentinsk økonomisk utvikling. I tillegg vil jeg presentere bakgrunnen for den populistiske bevegelsen som går under navnet peronismen. For aspektene innen politisk økonomi mangler jeg et godt teoretisk fundament. Jeg mener likevel at det empiriske belegget for de politiske og økonomiske prosessene fortjener en plass i dette kapitlet. Dessuten viser jeg til andre ideologiske strømninger som markerte seg i det samme tidsrommet i Latin-Amerika, og som kan ses i sammenheng med peronismens fremvekst.

3.1 Teorier om handel og økonomisk vekst.

Ricardiansk teori om komparative fortrinn, samt Hecksher-Ohlin-teori taler under et knippe forutsetninger til fordel for en liberal handelspolitikk. Denne typen teori utgjør et grunnlag for det liberalistiske credo, og illustrerer fordeler ved frihandel og spesialisering i den internasjonale arbeidsdelingen.

I følge ricardiansk teori om komparative fortrinn, i tilfeller der to land handler med hverandre, vil landet med den laveste alternativkostnaden i produksjon av en vare tjene på å produsere og eksportere denne varen. Det som betyr noe er ikke de absolutte omkostningene ved produksjon av en vare, men de relative. Ressursene vil bli utnyttet på best mulig måte, og en vil totalt sett tjene på det om landene handler med hverandre. Forutsetningene for gevinst av handel basert på komparative fortrinn er stabile markedsforhold og lave handelskostnader, noe som ikke alltid er oppfylt. Under det som kalles den argentinske gullalderen mellom 1870 og 1930 gav landets komparative fortrinn i jordbruksproduksjon det en plass i en internasjonal arbeidsdeling med Storbritannia som midtpunkt.

Et problem som Argentina støtte på, var den vanskelige oppgaven å sørge for vedvarende vekst, når produksjonsmulighetene hadde nådd et visst nivå. En type kritikk av teorien om komparative fortrinn går på at det vil være begrenset av naturressursene hvor mye merverdi man kan tilføre produksjonen. Et komparativt fortrinn i jordbruksproduksjon, der jord er i overflod, og kapital og arbeidskraft er knappe ressurser, kan bli til en ulempe når

---

industriproduksjon blir et mål for den økonomiske utviklingen, og strukturomstilling en aktuell problemstilling.

Hecksher-Ohlin-teori forteller oss at om to land har identisk teknologi, produserer de samme godene under frihandel og er i generell likevekt, vil faktorpriser bli like i de to landene, selv om faktorfordelingen er ulik. Handel og spesialisering kan slik redusere eller eliminere ulempene med relativt sett knappe faktorer. Land som er relativt rike på kapital vil produsere og eksportere kapitalintensive varer og importere de arbeidsintensive, og land som er rike på arbeidskraft vil produsere og eksportere arbeidsintensive varer og importere de kapitalintensive, sett at teknologi og preferanser er identiske i alle land. Fra en ren Hecksher-Ohlin-modell kommer man frem til at handel i varer indirekte også blir til handel i faktorer. Handel og spesialisering kan altså redusere eller eliminere ulempene med relativt sett knappe faktorer. Teorien er underlagt en rekke forutsetninger som sjelden er oppfylt til fulle. En ren H-O-teori oppfyller disse forutsetningene: konstant skalautbytte, homogene varer, perfekt konkurranse i alle markeder, prisfleksibilitet, fri flyt av varer, at faktorene er immobile mellom land, men perfekt mobile mellom industrier i et land, at man kan handle med alle varer, ingen transportkostnader og lik teknologi i alle land.

Den ricardianske modellen og Hecksher-Ohlin er egnet for å beskrive markeder med perfekt konkurranse, men er utilstrekkelige for å beskrive det man kaller næringsintern handel. For å forklare denne typen handel er det nødvendig å gå inn på tilfeller av økende skalautbytte (naturlig monopol), imperfekt konkurranse og produktdifferensiering.

I følge teori om komparative fortrinn og Hecksher-Ohlin, er det gevinster å hente både på produksjons- og konsumsiden ved økt handel, men dette er ikke ensbetydende med at alle vil tjene på en åpen handelspolitikk til enhver tid. Hvis handel er basert på forskyvninger i markedene og forstyrrede incentiver, slik som subsidier og beskyttende toll og kvoter, er det ikke nødvendigvis noen totalgevinst ved vare- eller faktorhandel.

Perioden med økonomisk vekst fram til 1914 passer relativt godt inn klassisk vekstteori, jamfør Solows konvergensmodell. Endogent skaper økning i investeringer og arbeidskraft økonomisk vekst, samt at teknologi opptrer som eksogen determinant for dette. Ifølge Solows klassiske teori vil alle nasjoner konvergere mot lik vekstrate, mens inntektsnivået er

avhengig av investeringsgraden. Dette har vist seg å holde for Vest-Europa, men ikke for verden som helhet.²⁶ En antar med andre ord at det holder for grupper av land, men ikke generelt. I de tradisjonelle nyklassiske vekstmodellene er vekstratene i likevekt uavhengige av de politiske beslutningene på nasjonalt plan. I følge nyere teoriutvikling, i stor grad påvirket av Romer og Lucas, kan man inkludere sammenhengen mellom økonomisk vekst og handel, men den empiriske bevisbyrden for dette er ennå sprikende.

Edwards konkluderer i sin oversikt over undersøkelser av sammenhengen mellom økonomisk åpenhet og vekst:

*"More complete evidence on the precise channels through which trade orientation affects growth, will have to wait, then, for new studies that not only look at history but also dig deeply into the microeconomics of innovation, trade, and growth."*²⁷

3.1.1 Debatten mellom frihandel og proteksjonisme.

Debatten mellom liberalisme og frihandel, og ulike strategiers påvirkning på vekst har gått frem og tilbake i løpet av 1900-tallet. Spesielt på 1950-tallet ble teorien om den proteksjonistiske importsubstituerende industrialiseringen (ISI) populær, anført av blant annet argentineren Raúl Prebisch (sentralbanksjef i Argentina) ved United Nations Economic Commission for Latin America (UNECLA) og Hans Singer. Disse tankene var basert på at en nedgang i råvarepriser ville føre til et evig økende gap mellom rike og fattige land. Dette innebar at om industrialiseringen skulle la seg gjøre, ville det kreve en midlertidig beskyttelse av denne. I løpet av 1950, 1960 og 1970-tallet var det mange som tok et proteksjonistisk ståsted. Men ISI-strategien ble etter hvert utfordret av akademikere som mente å finne empiriske bevis for at mer åpenhet også førte til en høyere økonomisk vekst. På 1980-tallet fikk mer liberalistiske tanker og markedsstyring av økonomien fotfeste hos mange politikere i Latin-Amerika, og selv UNECLA, som hadde vært en av de sterkeste tilhengerne av ISI, gikk i retning å anbefale åpnere strategier. Med Sovjetunionens fall fikk diskusjonen omkring politiske strategier i retning proteksjonisme eller frihandel økt

---

²⁶ Lindmark, 2006, forelesning

²⁷ Edwards, 1993

---

oppmerksomhet, og anbefalinger om å innføre flytende valutakurs og en åpen ekstern sektor ble en ofte brukt komponent i reformpakkene som ble anbefalt av Verdensbanken eller International Monetary Fund (IMF). Dette var jamfør det som kalles the Washington consensus, et knippe råd om politisk tilpasning med sitt utspring i de nevnte finansinstitusjonene, med sete i Washington.

Om en liberalistisk handelspolitikk er i favør av økonomisk vekst eller ikke, diskuteres fortsatt. Det settes spørsmålstegn ved effekten av å ha en åpnere økonomi versus en mer beskyttet, og statens rolle i dette. ISI-strategien lå reelt sett ikke langt unna tankegangen som senere styrte såkalt ”infant-industry protection”, implementert i Asia. Men der det i Latin-Amerika ble bygget opp industri med tanke på å jevne ut den internasjonale arbeidsdelingen, var de asiatiske versjonene mer rettet inn på å bli en konkurransedyktig og spesialisert del av denne. Blant annet har Sachs belyst tilfeller fra Øst-Asia, der suksesshistoriene var avhengig av statens aktive rolle i eksportpromotering sammen med lukkede importmarkeder, fremfor en åpen handelspolitikk.²⁸ En lukket økonomisk strategi som er myntet på å beskytte og bygge opp en eksportsektor som kan bli konkurransedyktig på sikt, er en taktikk som er blitt implementert i flere asiatiske land. Et eksempel er Japan. På 1950-tallet implementerte Japan en taktikk som gikk ut på å beskytte det som kalles ”infant industries”, det vil si industri i oppstartingsfasen, og som ennå ikke kunne konkurrere med de gjeldende aktørene på markedet. Disse ble gitt fordelaktige betingelser hva angikk tollbeskyttelse og kreditt. Japans strategi har blitt beskrevet som et slags hangarskip, der man bygget opp industrien i en beskyttet konstruksjon, før man slapp den ut på markedene etter at den hadde oppnådd et nivå som kunne konkurrere med andre markedsaktører internasjonalt. At politikken har vist seg å bære preg av å være en slags mellomliggende retning mellom kommunisme og kapitalisme, en slags planøkonomi uten aversjon mot det private initiativ, ser ut til å være brysomt for visse forsvarere av et markedsbasert system, med tanke på at en slik overstyring av økonomien gav resultater. Men alt er relativt til tid og sted. Taktikken som ble ført i Japan med blant annet beskyttelse av såkalte ”infant industries” har fortsatt, selv når disse industriene var blitt ”voksne”, og det hevdes at de har fortsatt med å beskytte tapere i stedet for å promotere vinnere.²⁹

---

²⁸ Edwards, 1993

²⁹ Se Stugu, 2004 for en videre drøfting

ISI-strategiene i Latin-Amerika bygde på en annen filosofi, og innebar lukking av økonomien for å unngå et utbytterforhold til andre nasjoner. Dette betydde å minke avhengigheten av import til fordel for hjemmeproduserte varer, uten et langsiktig perspektiv om å bli en del av en internasjonal arbeidsdeling slik som i det japanske tilfellet.

Denne oppgaven føyer seg inn i rekken av empirisk baserte undersøkelser som ikke synes å gi noe enkelt svar på hvorfor åpenhet ikke alltid er til det beste, selv om det i følge teorien skal være, og i følge empiri også har vært positivt for flere lands økonomiske vekst.

3.2 Utviklings- og avhengighetsteorier.

Ulike typer avhengighetsteorier fikk fotfeste på 1950 og 60-tallet, og representanter for disse er blant andre André Gunder Frank, Raúl Prebisch og Immanuel Wallerstein. I grove trekk kan man si at avhengighetsteoretikere forklarer de internasjonale forskjellene mellom land ved å gå ut i fra et verdensbilde av sentrum og periferi eller såkalt metropol og satellitt. I dette ligger det at arbeidsdelingen mellom statene blir holdt i sjakk ved det historiske forholdet mellom råvareleverandører i periferien og videreførelse stater i sentrum.³⁰ Avhengighetsteoretikere har blant annet hevdet at den ricardianske teorien ikke tar høyde for de store forskjellene som finnes mellom land, og vil si at dette er utilstrekkelig for å forklare internasjonal økonomisk utvikling og de vedvarende forskjellene i økonomisk vekst. Tanken hos Gunder Frank er at kapitalismen har skylden for underutvikling av satellitt-statene, og at de iboende elementene i den gjør det umulig å bryte ut av forholdet mellom metropol og satellitt-stater.³¹ Kapitalismen bygger i følge Gunder Frank på interne motsigelser.

”These contradictions are the expropriation of economic surplus from the many and its appropriation by the few, the polarization of the capitalist system into metropolitan centre and peripheral satellites, and the continuity of the fundamental structure of the capitalist system throughout the history of its expansion and transformation, due to the persistence or re-creation of these contradictions everywhere and at all times. My thesis is that these capitalist contradictions and the historical development of the capitalist system have

---

³⁰ Gunder Frank, 1970

³¹ Gunder Frank, 1969

---

generated underdevelopment in the peripheral satellites whose economic surplus was expropriated, while generating economic development in the metropolitan centres which appropriate that surplus – and, further, that this process still continues.”

“Thus the metropolis expropriates economic surplus from its satellites and appropriates it for its own economic development. The satellites remain underdeveloped for lack of access to their own surplus and as a consequence of the same polarization and exploitative contradictions which the metropolis introduces and maintains in the satellite’s domestic economic structure. The combination of these contradictions, once firmly implanted, reinforces the processes of development in the increasingly dominant metropolis and underdevelopment in the ever more dependent satellites until they are resolved through the abandonment of capitalism by one of both interdependent parts. “³²

Utgangspunktet er at såkalte underutviklede og ”perifere” nasjoner har blitt utnyttet av de utviklede og ”sentrale” delene av verden, mer bestemt Vest-Europa og USA, i en arbeidsdeling lik den man hadde i kolonitiden. Overskudd har blitt overført til de sentrale nasjonene, mens periferien, hvor blant annet Argentina har befunnet seg, har blitt tappet for ressurser. Til forskjell fra kolonitiden, har dette blitt gjort ved hjelp av utenlandske lån og investeringer, noe som også passer til tilfellet Argentina, som også hadde en svært lav sparerate i perioden.

Avhengighetsteoretikerne har blitt kritisert for ensidig å legge skylden for mange lands relativt lave økonomiske vekst på eksterne betingelser og andre lands oppførsel. Det impliserer at de underutviklede egentlig ikke har kontroll over sin egen skjebne. David Landes mener at dette har blitt brukt som en slags unnskyldning for dårlige økonomiske resultater, og at dette forhindrer at man gjør noe med problemene innenfra.

“...they [“dependista theories”] are bad for effort and morale. By fostering a morbid propensity to find fault with everyone but oneself, they promote economic impotence. Even if they were, true, it would be better to stow them.” ³³

---

³² Gunder Frank, 1969, s 3 og 9

³³ Landes, 1999, s 328

Dos Santos beskriver latinamerikanske nasjoners industrialisering og avhengighet av utenrikshandelen på følgende måte:

”På den ene siden førte den føydale jordbruksøkonomien til sosiale og økonomiske ulikheter... På den annen side bidro den utadrettede utviklingen til å opprettholde den industrielle, teknologiske og institusjonelle tilbaketilleggenhet - og dermed avhengighet av utenrikshandelen. Denne situasjonen forverret seg betraktelig da råvareprisene på verdensmarkedet sank sterkt etter Korea-krigen. Og samtidig som disse prisene sank, steg prisene på ferdigvarer; slik at de underutviklede land fikk enda mer ufordelaktige handelsvilkår.

I følge denne teorien lå den eneste løsningen i industrialisering og ”indre utvikling”... Slik importsubstitusjon er det alltid blitt oppmuntret til i tider hvor det har vært vanskelig å få ferdigvarer fra utlandet – som nettopp under de to verdenskrigene og krisen i 1929. Det var etterspørselen etter ferdigvarer som ga støtet til de første nasjonale industriforetak.

Det man ønsker er å øke eksportinntektene, stimulere og beskytte den nasjonale industri og planlegge bruken av finansielle ressurser (framfor alt utenlandsk valuta). En del av denne politikken er også at man krever enn internasjonal politikk som kan opprettholde eksportprisene og bibringe U-hjelp, slik at kløften mellom de utviklede og de underutviklede land kan bli mindre. ”³⁴

Denne analysen kan langt på vei stemme med utviklingen i Argentina, selv om Dos Santos legger mer vekt på utvikling av tung industri enn lett, til forskjell fra utviklingen i Argentina. Hovedpoenget er imidlertid det samme. Internasjonale rammevilkår legger føringer på de landene som kalles underutviklede sin tilpasning, som i sin tur kun resulterer i økt avhengighet av utlandet, og slik har man en sirkel som hviler på kapitalistiske prinsipper, og hvor de mer uheldige og mindre økonomisk utviklede statene har liten sjanse til å bedre sin situasjon.

Guillén og Biggart har argumentert mot den såkalte ”kritisk faktor”-vinklingen på økonomisk vekst, som gjelder for både tilhengerne av avhengighetsteorier og markedsreformatorer. Begge tilnærmingene baserer seg på at ulike nasjoners mangel på

---

³⁴ Dos Santos, 1978, ss 250-251

økonomisk vekst er avhengig av kritiske faktorer som enten hindrer eller fremkaller økonomisk vekst. De kaller tilnærmingen en sosiologisk reformulering av teorien om kryssnasjonale komparative fortrinn. Deres argument oppsummeres som følgende:

*” ...development depends on successfully linking a country’s historical patterns of social organization with opportunities made available by global markets. A country’s economic actors are most able to succeed when they pursue courses of action that take advantage not only of material and human capital resources, but also of social resources inherent in indigenous patterns of authority relations and social organization.”*³⁵

Å markere ståsted i denne debatten synes vanskelig. I det argentinske tilfellet er det fristende å lene seg mot et historisk fundert perspektiv i retning av en kritikk av kapitalismen. I et historisk perspektiv med hensyn på jordfordeling og maktstrukturer som oppstod etter frigjøringskrigene på 1800-tallet, synes det som det kapitalistiske systemet ikke har gitt frukter på lengre sikt i det argentinske tilfellet. Å skylde på utenforliggende mekanismer er ikke en forklaring som gis særlig gehør hos verken Landes, eller for den del Rojas som er blitt referert i bakgrunnskapittelet. Men det virker riktig å ikke utelukkende skylde den problematiske utviklingen i argentinsk økonomi på fravær av markedsretting og utnyttelse av komparative fortrinn. Å tilpasse seg best mulig internasjonale rammevilkår er en prosess som fordrer en viss grad av pragmatisme, og som det blant annet påpekes av Gerchunoff og Llach: det nytter ikke å være frelst nyliberaler og satse hardt på eksport av de varene man har et komparativt fortinn i produksjon av, hvis resten av verden lukker seg. Like lite som det lønner seg å satse på økt proteksjonisme og ISI når internasjonal handel tar seg opp igjen. Problemet er nemlig intertemporaliteten til slike antagelser. Dessuten virker det også riktig å anta at ”history matters”. Forhistorien må brukes som forklaring på utviklingen på et gitt tidspunkt. Å si at alle tilfeller av økonomisk utvikling kan samles i relativt enkle modeller virker naivt. Biggart og Guillén’s fokus på institusjonelle forskjeller passer bedre med det argentinske særtilfellet, men må inkorporeres i den historiske virkeligheten der frihandelens og proteksjonismens relative suksess avhenger av verdenssituasjonen generelt og som de påpeker, det politiske og institusjonelle bildet i landene spesielt.

---

³⁵ Biggart og Guillén, 1999, s 723

3.3 Politisk økonomi. Grunnlaget for fremveksten av en peronistisk maktbase.

Det har vært vanskelig å finne et teoretisk grunnlag som omhandler spesifikt de prosessene som kan inkludere fremveksten av arbeiderklassen i Argentina, og hvordan de ble en maktfaktor. Imidlertid finnes en rekke empirisk funderte kilder som omhandler peronismen som fenomen, og hvordan maktstrukturene i Argentina har endret seg i løpet av perioden jeg behandler her. Det er disse jeg tar utgangspunkt i når jeg drøfter de politisk økonomiske aspektene ved utviklingen. Industriarbeidernes frammarsj mot en sterkere rolle i argentinsk politikk og økonomi påvirket den økonomiske politikken og gjennom statens intervensjon i økonomien, i sin tur også utenrikshandelen i landet. For å få støtte for sitt politiske prosjekt ble det nødvendig for Perón å føre en politikk som hadde et uttalt mål å bli mer økonomisk uavhengig, som favoriserte industriarbeiderne via overføringer fra jordbruket, og øke bruken av skatter og avgifter for å regulere importen av utvalgte produkter.

3.3.1 Nye ideologier i Latin-Amerika.

I følge Nymark pekte det seg ut to fellesnevnerne for de ulike ideologiene som fikk fotfeste i Latin-Amerika etter 1920: ambisjonen om økonomisk uavhengighet og å arbeide for de store gruppene i samfunnets beste. Inn under disse ideologiske strømningene føyer også peronismen seg. Peronismen bygde riktignok ikke på noe marxistisk analyseapparat, slik som for eksempel i Peru, der forfatterne Víctor Raúl Haya de la Torre og José Carlos Mariátequí, brukte dette for å forstå peruanernes situasjon. Der Mariátequí plasserte indianerne i den europeiske tradisjonelle arbeiderklassens sted, mente Haya de la Torre, at en latinamerikansk revolusjon burde gå på tvers av klasser. De viktigste fiendene var uansett imperialismen og de latinamerikanske oligarkene med sine tilknytninger til denne. Haya de la Torre, som også opprettet det peruanske revolusjonære parti, Alianza Popular Revolucionaria Americana, (APRA) i 1924, foregrep på et vis de viktigste ingrediensene i den latinamerikanske populismen, nemlig det man kan samle under begrep som pluriklassisme og antiimperialisme, samtidig som han bevarte et marxistisk analytisk ståsted.³⁶ Til forskjell fra Perú hadde ikke Argentina en særlig stor indianerbefolkning, og

---

³⁶ Nymark, 1994, ss 192-194

---

fikk dermed også et helt annet utgangspunkt for bruken av ulike forståelsesmodeller. Indianerne kunne ikke forstås som en viktig klasse i det argentinske samfunnet, da var det heller nærliggende å se på det tradisjonelle jordbruksoligarkiet for å kunne bruke dette analyseapparatet.

I samtiden fantes også en debatt omkring hvordan man burde angripe den økonomiske utviklingen i landet, og hva slags strategier som burde bli implementert. Spesielt trekkes byråkraten Alejandro Bunge fram som en representant for dem som på 1920-tallet og utover mente at Argentina ville være tjent med økt grad av proteksjonisme. Hans argumentasjon gikk ut på at ingen av de nasjonene som lå i tet inntektsmessig hadde basert seg utelukkende på sine komparative fortrinn i jordbruksproduksjon. Kun de underutviklede praktiserte i virkeligheten læren om komparative fortrinn, og ble begrenset som en følge av dette.

”La Política del comercio exterior progresivo y de la producción uniforme debe ser sustituida por la del fomento y protección de lo que produce y puede producir el país y de las manufacturas nacionales.”³⁷

”Politikken med en progressiv utenrikshandel og ensidig produksjon bør skiftes ut med en politikk med fokus på å skape, samt å beskytte det som produseres og er mulig å produsere av nasjonale industrivarer.”

Jeg vil ikke gå inn på debatten i detalj, og fra min posisjon i Norge er det vanskelig å trekke frem kildemateriale, slik som for eksempel samtidige aviser for å finne meningsvekslinger om datidens tilstander. Det ville vært interessant å gå inn på om det fantes stemmer som etterlyste en ny struktur på økonomien på grunnlag av resonnementer rundt de problemene som kunne oppstå når Argentina møtte strukturelle utfordringer i overgangen mellom jordbruk og mer industrialisert produksjon. Utgangspunktet for den argentinske industrialiseringen har det som påpekt tidligere i utredningen, blitt argumentert for at var heller dårlig, og dette var ikke en del av analysen til eksempelvis Bunge.

Som fremsatt i bakgrunnskapittelet, var jordfordelingen, altså grunnlaget for dannelsen av en økonomisk elite, allerede blitt etablert da størsteparten av innvandrerne kom til landet. De som hadde mulighet til å delta som eiere i landbruksproduksjon for eksport, representerte i

---

³⁷ Fleitas, 2003

utgangspunktet en fåtallig gruppe med kontroll over grunnlaget for den økonomiske veksten. Den overklassen som utviklet seg kan betegnes som et agrarborgerskap, og var den mest dominante maktfaktoren i Argentinsk politikk. Som eksportører favoriserte de en liberal handelspolitikk, og uttrykte beundring for europeisk og særlig britisk kultur.³⁸ Det viktigste ideologiske standpunktet var liberalisme, og åpne handelsforhold var i utgangspunktet prioritert for denne gruppen. Perón baserte sin makt på nye grupper i samfunnet, nemlig industriarbeiderne, men hadde samtidig et ideal om å inkorporere de ulike klassene i ett og samme system av gjensidig avhengighet. Dette lå fjernt fra det marxistiske analyseapparatets fokus på klassekamp som driver for den historisk utviklingen, og Mariátequí og Haya de la Torres bruk av en forståelsesmodell basert på jordbruksoverklassen og indianerne som klasser i denne typen prosesser. Torres flerklassetenkning og antiimperialisme var derimot elementer som også dannet grunnlag for peronismen.

3.3.2 Klassisk populisme mellom 1946 og 1948.

Perón blir i den første delen av sitt presidentskap, i årene mellom 1946 og 1948 beskrevet som en klassisk populist.³⁹ I følge Dornbusch og Edwards vil definisjonen ut i fra et økonomisk ståsted lyde som følger:

*“...”economic populism” is an approach to economics that emphasizes growth and income redistribution and deemphasizes the risks of inflation and deficit finance, external constraints, and the reaction of economic agents to aggressive nonmarket policies.”*⁴⁰

Conniff legger i sin definisjon av fenomenet vekt på det samme som Dornbusch og Edwards.⁴¹

Kaufman og Stallings går et hakk videre når de klassifiserer Perón som en klassisk populist, og trekker frem følgende karakteristika for populistiske bevegelser: De er paternalistiske, mobiliserer støtte ovenfra og ned, og blir ofte anført av en karismatisk leder. Den

---

³⁸ Winther, 1992

³⁹ Kaufman & Stallings, 1991, i Dornbusch og Edwards

⁴⁰ Dornbusch og Edwards, 1991

⁴¹ Sammendrag av ulike definisjoner av populismen finnes i Dornbusch og Edwards 199a, introduksjonskapittelet

---

latinamerikanske populismen innebærer såkalt multiklasseinkorporering av massene, som betyr at man søker støtte hos urbane arbeidere samt mindre næringsdrivende. ISI, sammen med ulike utviklingsprogrammer brukes som virkemidler for omfordeling av inntekt.

Drake definerer populisme på følgende måte: populisme bruker politisk mobilisering, retorikk og symboler for å inspirere folket, og trekker på en heterogen koalisjon først og fremst rettet mot arbeiderklassen, men inkluderer også middelklassen og andre sosiale strata. Det er en reformpolitikk som er laget med tanke på økonomisk og sosial utvikling uten klassekonflikter.

For å forstå utviklingen i argentinsk økonomi under ”den første peronismen” fra 1946 til 1955, er arbeiderklassens betydning viktig, og hvilke føringer peronismens avhengighet av støtten derfra satte for den politiske utviklingen i landet.

3.3.3 Økonomiske spenninger som grobunn for maktpolitisk endring.

I følge Ramos har argentinsk politikk alltid vært et resultat av økonomiske spenninger. Før 1930 var bildet preget av et motsetningsforhold mellom de som krevde en sentralisert stat og de som ville ha mer autonomi for regionene. 1930 er begynnelsen på perioden da industrien ble det dynamiske elementet i Argentinas økonomiske ekspansjon. Men med kuppet i 1930 oppstår også en institusjonell legitimitetskrise, og klassekonflikter springer frem som et resultat av maktrelasjoner og sosial konflikt. Industrialisering var et alternativ når internasjonal tradisjonell arbeidsdeling brøt sammen, og var en prosess anført av borgerskapet. Men de nye klassealliansene formet en helt annen utviklingsmodell enn den som til da hadde vært dominerende av den herskende eliten. I stedet for en konflikt mellom agrarborgerskapet og industriborgerskap ble det utviklet et konfliktforhold mellom segmenter innen det industrielle borgerskapet.

Murmis og Poraniero har i følge Ramos demonstrert at det var den store depresjonen som genererte nødvendige strukturelle betingelser for en utforming av en klasseallianse med en positiv holdning til industrialisering.

Frem til 1930 går argentinsk industriutvikling hånd i hånd med økonomiens generelle ekspansjon, og spiller ingen dynamisk rolle. Industrien baseres på utviklingen i eksport av

jordbruksprodukter og ekspansjonen av intern handel. Mellom periodene 1935 og 1945 viser Ramos at industrien hovedsakelig vokste som resultat av økt tilførsel av arbeidskraft, mens det mellom 1946 og 1955 beror på økt kapitalinnsprøytning.⁴² I Argentina kom den klassiske konfrontasjonen mellom land og by på et senere tidspunkt i industrialiseringen, etter 1955, da industrien hadde blitt mer kapitalintensiv.

I en kontekst av økende sosial konfrontasjon på 1930-tallet hadde verken arbeiderklassen eller eiere av små og mellomstore bedrifter institusjonelle kanaler som kunne gi mulighet for deltagelse eller protest i de nasjonale beslutningsprosessene. Industrialiseringen førte til mobilisering av argentinsk arbeidskraft, og økte medlemskapstall i fagforeningene. Ramos viser til at reallønningene stagnerte for å illustrere at fagforeningskravene reelt sett ikke ble etterfulgt i særlig grad på 1930-tallet.⁴³ Dette endret seg da Perón kom til makten.

Ramos hevder at det var økonomiske interesser som styrte utviklingen fra en utviklingsmodell til en annen, der transisjonspunktet legges til 1943. Peronismen beskrives som en allianse mellom interessene til det nasjonale segmentet av det industrielle borgerskapet og arbeiderklassen, med mål å sammenfatte interessene til både kapital og arbeid. To ulike utviklingsmodeller representerte ulike syn på argentinsk økonomisk utvikling mellom 1946 og 1955. På den ene siden ville sterke segmenter av borgerskapet ha en tilbakevending til begrenset industrialisering og en strammere kontroll med kravene om offentlige ytelser. På den annen side ville regjeringen fremtvinge en akselerert utvikling av den nasjonale industrien basert på omfordeling av inntekt til arbeiderne via overføringer fra jordbruksinntekter. I tillegg innebar det også restriksjoner på utenlandsk kapitals innflytelse på landets økonomiske og politiske liv.

Situasjonen skapte et strukturelt grunnlag for skapelsen av en klasseallianse som hadde som mål å omforme landets produksjonsstruktur. Dette målet ble i følge Ramos uttrykt gjennom det nye politiske fenomenet peronismen.

Dette kapitlet burde gi grunnlag for å mene at man kan se en sammenheng mellom argentinsk geografi, demografi og historien til den argentinsk jordfordelingen, som

---

⁴² Ramos, 1992, s 11-34

⁴³ Ramos, 1992

underliggende årsaker for økonomiske spenninger og dermed fremveksten av en industriarbeiderklasse i Argentina. Denne dannet så et politisk springbrett for peronismen. Med andre ord er naturressurser og historisk forløp bestemmende for hvilke valgmuligheter man står ovenfor på et gitt tidspunkt i historien.

4. 1930-1945.

Tidligere i oppgaven har jeg drøftet periodiseringen av utredningen. Hovedfokuset skal altså ligge på å forklare utenrikshandelens rolle og utvikling mellom 1930 og 1955, og hvordan dette virket inn på argentinsk økonomi. Videre vil jeg kronologisk ta for meg de viktigste aspektene ved den økonomisk-politiske delen av argentinsk historie mellom 1930 og 1945.

4.1 1930-1940. Ettervirkninger av den store depresjonen. Industrien styrker sin posisjon i argentinsk økonomi.

I løpet av 1930-årene opplever man et skift fra tidligere tilnærming til åpenhet for handel. Fram til depresjonen inntreffer, hadde argentinske politikere tradisjonelt hatt relativt liberale holdninger, i og med at landets økonomi i stor grad var avhengig av mulighetene for eksport og import. Når den store depresjonen rammet dem hardt, fulgte en endring i tilnærmingen til økonomiske spørsmål på områder som omhandlet åpenhet for handel og statlig intervensjonisme. Den argentinske lærdommen av den store depresjonen ble at landet etter dette var tjent med å være mer forberedt og aktiv i forhold til det som skjedde på verdensmarkedene, og statlig intervensjon i økonomien fikk økt legitimitet. Det Argentina man kjente gjennom landets tradisjonelle plass som råvareeksportør og del av den internasjonale arbeidsdelingen hadde forandret seg, og både industrieiere og jordbrukere krevde økt statlig intervensjon. I forbindelse med dette endret også strukturene seg i argentinsk økonomi. Industrien var i ferd med å ta over plassen som hovedmotor i økonomien og fikk samtidig økt beskyttelse. Industrien som helhet vokste i relativ størrelse til jordbruket som en følge av dette. På 1930-tallet blir man altså vitne til strukturelle og institusjonelle endringer i politikken og i maktforholdene i næringslivet, og det ble opprettet institusjoner med formål om å regulere økonomien. Eksempelvis ble sentralbanken opprettet i 1935, og det ble innført inntektsskatt. Jeg vil videre argumentere for at det manglet en helhetlig økonomisk plan bak dette, og at utenrikshandelen ikke var en komponent som ble brukt som en del av et større politisk og økonomisk prosjekt. Forskjellen fra før 1930 ligger heller i en økt bevissthet om spørsmål omkring proteksjonisme og frihandel, og mulighetene som lå i dette.

Mulighetene for handel med utlandet, og ikke minst holdningene til hvordan nasjonen skulle opptre internasjonalt i forhold til å sikre landets interesser endret seg etter den store depresjonen. Det politiske klimaet i resten av verden spilte en rolle i denne prosessen. Selvforsyningsstrategier og proteksjonisme var tendenser i hele den vestlige verden på 1930-tallet, og Argentina lot seg påvirke i samme retning. En mer helhetlig bakenforliggende tankegang med blick for fremtiden manglet imidlertid, og tiden for store politiske prosjekter med tanke på å involvere hele samfunnet i et sosialt prosjekt, så først ut til å få form etter andre verdenskrig

4.1.1 Den store depresjonen og virkningene av denne. Arbeidsløshet, eksportfall og industrialisering.

Depresjonen i USA fra 1929, og smitteeffekten på verdenshandelen virket særlig hardt inn på Argentina, som på grunn av sin avhengighet av eksport og import, i høy grad var sårbart for fluktuasjoner på verdensmarkedene. O'Connell hevder at hovedproblemet for Argentina ikke nødvendigvis var ettervirkningene av depresjonen på internasjonal etterspørsel, men derimot bobledannelsene i USA i forkant, som trakk kapitalen i retning børsmarkedene i USA, og ut av land som Argentina.⁴⁴ Uansett hvilke årsaker som var mest markante, var ettervirkningene store, og spesielt satte dette merker i den argentinske eksportsektoren.

Målt i dollar falt eksporten 57% mellom årene 1928 og 1938, noe som var langt større enn verdensgjennomsnittet.⁴⁵ Fallet i priser for argentinske eksportvarer lå på anslagsvis hele 42% mellom 1928 og 1932, og den totale verdien på disse produktene falt i denne perioden fra 1000 millioner til 335 millioner dollar. O'Connell anslår at Argentina i 1933 kun kunne importere omlag to tredeler av det de hadde mulighet til i 1929, om man antar at utenrikshandelen skulle gå i balanse, og at man ikke hadde gjeldsmuligheter eller reserver å bruke.⁴⁶ Depresjonen rammet i så måte ikke bare økonomisk aktivitet og sysselsetting, men også muligheten for import av nødvendige innsatsfaktorer i industrien, som maskiner og utstyr. Mellom juni 1928 og september 1929 anslås det i tillegg at 173 millioner dollar i

---

⁴⁴O'Connell, 1984, ss 487-488

⁴⁵ Gerchunoff og Llach 2003, b, s 140

⁴⁶ Gerchunoff og Llach, 2003, b, s 113

reserver forlot landet, noe som blant annet førte til en ny periode med flytende valutakurs, og at den argentinske valutaen svekket seg relativt til de tidligere nivåene. Argentina hadde store lån på tidspunktet, noe som også forverret situasjonen. Deflasjon i en slik situasjon går i favør kreditorer, og ikke debitorer, slik som Argentina var, noe som betydde at gjeldsbyrden kun ble verre. Arbeidsløshetsproblematikken var også markant, i likhet med situasjonen i mange andre land. Argentina, der arbeidskraft alltid hadde vært etterspurt, ble plutselig nødt til å innfinne seg med en arbeidsløshet anslått til 28 % på det verste.⁴⁷

Konsekvensene av den store depresjonen for import og eksport var betydelig. Fallet i eksportinntekter førte også med seg fall i importmuligheter, og den i utgangspunktet lite konkurransedyktige argentinske industrien hadde nå en enestående sjanse til å bygge seg opp, i og med at importmulighetene var begrensede. Samtidig falt prisene på eksportprodukter, noe som skapte ytterligere insentiver for investeringer i industrisektoren. Arbeidsløshetsproblematikken hadde også konsekvenser for mulighetene for å bygge opp industrien, som nå hadde en mengde usysselsatte å trekke inn som arbeidskraft i de nye virksomhetene.

Bruttonasjonalinntekt falt ikke like mye som i andre land som følge av depresjonen. Det mest markante fallet fant sted mellom 1929-1932, og var da på 13,7 %, et tall som ikke markerer seg som spesielt stort i internasjonal sammenheng. Når eksportsektoren slet, og dette ikke i like stor grad ble reflektert i den generelle produksjonen innenlands, tyder det på at landet var i stand til å omlokalisere og gjøre bruk av de tilgjengelige ressursene. Dette reflekterer industrialiseringen som skiftet produksjonen slik at den i økende grad var myntet mot hjemmemarkedet. Díaz er blant dem som legger vekt på at Argentina taklet den store depresjonen med relativ enkelhet, og at den interne økonomien var fleksibel nok til å skifte produksjon mot hjemmemarkedsproduksjon som alternativ til eksportrettet produksjon når den eksterne etterspørselen falt. Díaz viser til at industrien mellom slutten av 1930-tallet og slutten av 1950-tallet, vokste 4,1 % årlig, mens BNI vokste 2,9 %.⁴⁸ Mellom disse to periodene falt imidlertid eksportkvantumet 25 %, og som tidligere nevnt også eksportinntektene, uten at importprisene falt i tilsvarende grad. Dette skapte ekstra store krav

---

⁴⁷ Gerchunoff og Llach, 2003, b, s 119

⁴⁸ Díaz, 1970, s 294 Beregningene er gjort ut i fra årene 1925-1929 og 1957-1961.

---

til utbyggingen av importsubstituerende industri, siden importnivået også falt i absolutt forstand.⁴⁹ Dette bidrar til å illustrere sammenhengen mellom fallende eksport og derved importmuligheter, og industriutbyggingens mulighetsområde for ekspansjon. Målt i 1960-priser kommer Díaz til at merverdien fra industrien mellom slutten av 1920-tallet til midten av 1960-tallet lå på 41 %, mens kun 10 % kom fra landbruk og fiskeri. Til forskjell kom kun 26 % av merverdien fra industrien og 24 % fra landbruk og fiskeri mellom begynnelsen av 1900-tallet og slutten av 1920-tallet. Díaz fremholder at dette ikke var en automatisk respons, men at mye av industriveksten faktisk var et direkte resultat av importsubstituerende strategier som ble bruk. 1930-tallet kan derfor regnes som starten på en ny epoke i argentinsk industrialisering.

I 1930 var industriproduksjonen i ferd med å nå igjen landsbruksproduksjon som andel av BNI.⁵⁰ I denne perioden blir man også vitne til de første stemmene som taler i favør av økt proteksjonisme i industrien. Hos mange rådde fremdeles positive holdninger til frihandel på 1930-tallet, og som nevnt tidligere, i følge Rojas ble politikken med importtoll først og fremst satt med tanke på økte offentlige finanser videreført, i favør av ønskene til de sterkeste interessegruppene. Dette styrte investeringene i retning de favoriserte områdene. På sikt førte en slik strategi til redusert konkurransedyktighet for argentinsk produksjon på et internasjonalt marked.

Etter 1930 hadde man fått gehør for tanken om en aktiv stat med en plan for økonomien, og dens rolle som økonomisk regulator. Den økonomiske debatten dreide seg i hovedsak om behovet for å skifte ut korn og jernbane som hjørnesteinene i den økonomiske utviklingen i Argentina, og implisitt i en slik tankegang, lå det en økende statlig styring av økonomien.

4.1.2 Internasjonale vilkår for argentinsk utenrikshandel på 1930-tallet.

Tanken om at fri handel var et gode for alle land, fikk en knekk som følge av den store depresjonen, ettersom mange nasjoner satt igjen med opplevelsen av å ha lidd unødige på grunn av sine mer og mindre åpne markeder. I løpet av 1930-tallet ble holdningene mer

---

⁴⁹ Díaz, 1970, ss 216-218

⁵⁰ Gerchunoff og Llach , 2003, a, ss 90-93

positive i forhold til proteksjonisme, og man ble mer opptatt av å beskytte innlandske produsenter. Dette avspeiles både i argentinske holdninger og politikk, og i mulighetsområdet for argentinske produsenter i eksportmarkedene. En gjenfødelse av internasjonal handel slik den før hadde vært syntes utover 30-tallet å ligge langt unna, og i perioden ble det desto viktigere å skaffe seg gode bilaterale bånd til andre nasjoner, som kunne sikre de respektive interessene i et mer lukket verdensmarked. De vanskelighetene argentinske produkter møtte i forhold til den fallende etterspørselen ble ytterligere forsterket av proteksjonisme i USA og Europa, noe Argentina på sin side ikke var sen om å svare på med like virkemidler.

Etter den store depresjonen var det et krav fra Storbritannia å få gunstigere leverandørbetingelser enn USA. Dette skapte et dilemma for argentinske politikere, som også var interesserte i et fungerende forhold til naboen i nord. Visse pressgrupper, spesielt argentinske kjøttprodusenter, hadde derimot store interesser av å styrke båndene til Storbritannia. En til da uformell allianse mellom jordbruksprodusenter og engelsk kapital, ble til en politikk av mer offisiell art i 1933, da en avtale om argentinsk-britisk samarbeid som ble kalt Roca-Runcimann-avtalen ble underskrevet. Avtalen sikret argentinske jordbruksprodukter markeder i England, mot avskaffelse av toll og kvoteordninger for britiske produkter. I Argentina lød slagordet: ”Comprará a quien nos compra”, det vil si ”Kjøp av de som kjøper av oss.” Og i dette tilfellet var det Storbritannia som var kjøperne av argentinske produkter. Dette foregikk riktignok ikke uten opposisjon, spesielt fra nasjonalistiske grupper. For mange stod avtalen som en ydmykende affære, og en bekreftelse på utenlandsk kapitals store innflytelse på argentinsk økonomi. Avtalen ble i tillegg kritisert for å være urettferdig, og det ble hevdet at Storbritannia oppfylte avtalen i mindre grad enn Argentina. Demokratiet ble beskyldt for å ha gått over til å bli et ”vacunocracia”, et ”kukrati”, der kjøttprodusentene satt med bestemmelsesrett over politiske beslutninger.⁵¹

4.2 Utviklingen under andre verdenskrig. 1940-1945.

Krigsårene markerte flere forandringer i den politiske stemningen, og det ble nå et tema hvordan man skulle kunne takle økonomiske nedgangstider på best mulig måte, og å

---

⁵¹ Fodor, 1984

---

forberede seg på krigens slutt. De mest forutseende påkalte planer for å unngå situasjoner som etter den store depresjonen, og foreslo tiltak som importrestriksjoner og offentlig innkjøp av avlinger. Dette var myntet på å unngå produktivitetsfall og arbeidsløshet etter krigen. Argentina forholdte seg nøytral helt fra starten av konflikten, og erklærte seg på alliert side først i mars 1945, da man ikke så noen vei utenom. De utenrikspolitiske relasjonene i årene under andre verdenskrig var også preget av stillingen som ble tatt i krigen, og den argentinske nøytraliteten var ikke nødvendigvis populær blant de allierte.

4.2.1 Industrien under andre verdenskrig.

Antallet industriarbeidere økte i krigsårene fra 796 700 i 1940 til 1 185 600 i 1945.⁵² Dette betydde at man nå hadde tilgang på arbeidskraft, noe som tradisjonelt ikke hadde vært et kjennetegn ved Argentina. Et eksternt aspekt som hadde stor betydning for argentinsk industriutvikling, var at USA skiftet sin produksjon mer mot krigsmateriale og derved lot sine eksportmarkeder i Latin-Amerika ligge åpne. Argentina fikk da sjansen til å forsyne betydelige deler av kontinentet med industrivarer. På denne måten fikk de enda en mulighet til å videreutvikle industrien, beskyttet mot andre aktører. Dette bidrog til et visst nivå på eksportinntektene i krigsårene. Etter andre verdenskrig hadde Argentina et stort overskudd på handelsbalansen, selv om produksjonen hadde vært relativt lav i perioden. En eventuell konkurranseutsetting etter krigen ville høyst sannsynlig satt industrien på en prøve den ikke ville ha tålt, tatt i betraktning den beskyttede posisjonen den hadde fått lov til å vokse under. Den industrielle veksten baserte seg altså i tillegg til tilbudet av arbeidskraft på politisk beskyttelse og manglende konkurranse fra andre nasjoner under krigsårene.

Selv om industriproduksjonen vokste i krigsårene var den sammenlignet med et land som Canada likevel liten. Prestasjonene i jordbrukssektoren var også lave, og i 1945 var produksjonen 13 % lavere enn den hadde vært i 1939, og gjennomsnittet for perioden 1940-45 lå kun 1 % over 1939-nivå. Det realøkonomiske grunnlaget i 1945 var i følge Fodor reelt sett svært dårlig, siden det skulle mye til for å rette på de strukturelle problemene i den argentinske næringsstrukturen da Perón da kom til makten i 1946.⁵³ Rojas og Gerchunoff og

---

⁵²Llach y Sánchez, 1984, i Gerchunoff 2003, b, s 165

⁵³Fodor, 1984

Llach ser derimot situasjonen i 1946 som reelt sett god i forhold til internasjonale økonomiske muligheter. I Europa var man nettopp ferdig med blokaden som hadde vart under krigen, og en liberalisering av verdenshandelen satte da Argentina i en fordelaktig posisjon. Reservene som Argentina hadde akkumulert under krigen tilsvarte så mye som en tredel av alle dollar-reservene i hele Latin-Amerika, og lå på 1.687 millioner dollar, og betydde store fordeler for argentinske importmuligheter.⁵⁴

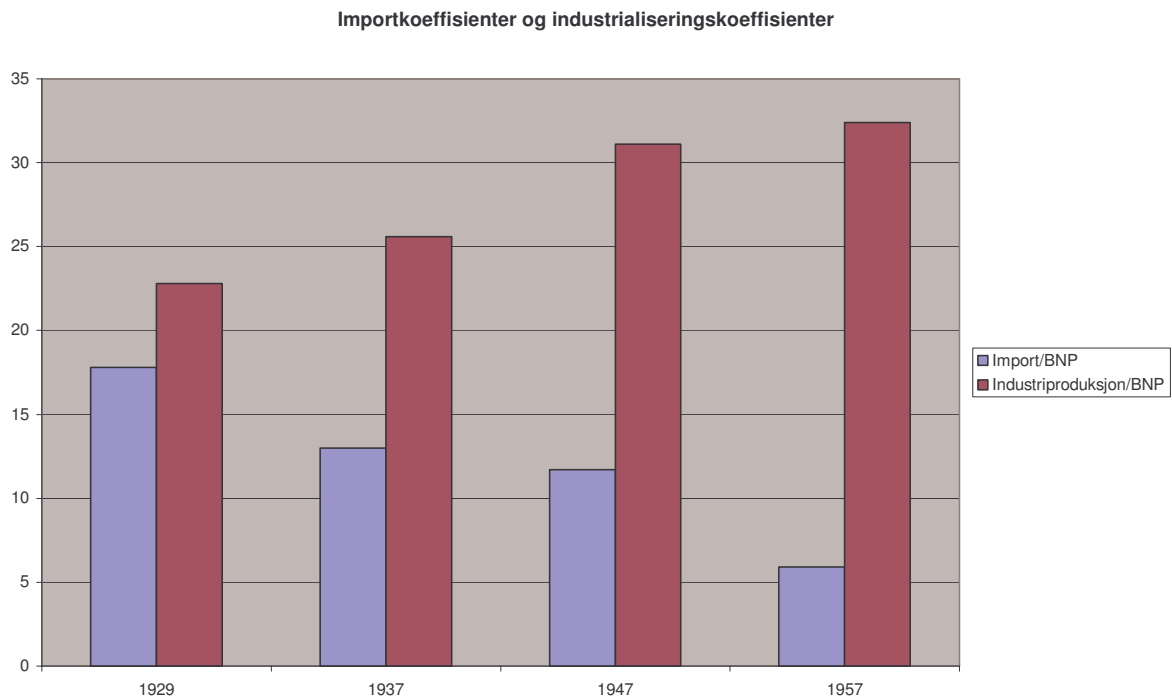
Om de strukturelle problemene var av en slik art at de overskygget andre positive aspekter hersker det tydeligvis uenighet om. På tross av nye markeder for eksport av industriprodukter hadde eksportvolumet som helhet gått kraftig ned i løpet av krigen. Men importen var enda lavere, og Argentina hadde i perioden akkumulert et stort handelsoverskudd. I tillegg hadde man fordelen av at landet ikke hadde vært rammet av krigsødeleggelser.

Diagrammet nedenfor bidrar til å illustrere forholdet mellom import og industriproduksjon i Argentina mellom årene 1929 og 1957, og man legger merke til den inverse sammenhengen mellom disse størrelsene.

---

⁵⁴ Rock, 1987

Diagram 4.1. Forholdet mellom argentinsk import og industriproduksjon.

Kilde: Furtado 1970, s 86

5. Den første peronismen. ”Sosial rettferdighet, politisk selvstyre, og økonomisk uavhengighet”. 1946-1955.

Den første peronismen innebar vendepunkter i det økonomiske og politiske bildet i Argentina. Handelspolitikken, som hang tett sammen med industri- og jordbrukspolitikken, var en del av et større sosialt grunnprosjekt under Perón. I første omgang hadde ikke peronismen noen langsiktig satsningsstrategi for det som tradisjonelt hadde vært vekstfremmende for den argentinske økonomien, nemlig jordbruket. I stedet ble jordbruket fortsatt brukt som en slags melkeku for å generere inntekter som i sin tur ble brukt til å kjøpe maskiner og råvarer til bruk i industrien. Under peronismen ble dette direkte institusjonalisert gjennom omfordelingsorganet Instituto Argentino para la Promoción del Intercambio (IAPI). Det så med andre ord ut som om handelspolitikken nå var blitt en komponent i politikernes økonomiske strategi, og mer bevisst enn før brukt for å fylle en rolle i et økonomisk og sosialt prosjekt. Favorisering av de gruppene som jobbet i industrien var et virkemiddel som ble tatt i bruk for å skaffe peronismen tilhengere, og for første gang i argentinsk historie ble arbeiderne en maktfaktor å regne med på den politiske arenaen.

Den første peronismen kan grovt deles opp i to perioder. Første periode, mellom 1946 og 1948, markerer en konsolidering av regimet, og refereres til som en periode av klassisk populisme. Da ble det igangsatt en rekke sosiale prosjekter, offentlige utgifter økte kraftig og det ble satset på å bygge opp en importsubstituerende industri. Denne prosessen ble spesielt hjulpet av to fenomener, nemlig en betydelig forbedring i internasjonale handelsvilkår, og argentinske kapitalreserver som var blitt akkumulert under krigen. I perioden 1949-1955 ble den økonomiske strategien revurdert kraftig. Det ble da satset på en mer ortodoks økonomisk politikk med vekt på å opprettholde budsjettbalansen, og jordbruket ble igjen prioritert i større grad.

5.1.1 Perón, ”førstarbeideren” med militær bakgrunn kommer til makten med base i industriarbeiderklassen.

Perón hadde startet sin karriere i det militære, og hadde blant annet oppholdt seg i Italia på begynnelsen av 1930-tallet. Der hadde han blitt sterkt inspirert av Mussolini og

---

organiseringen av det italienske militæret og samfunnet. Fra hans bakgrunn i det militære og hans forbilder i det italienske fascistiske systemet, kan man trekke tråder til hans etter hvert svært så autoritære styringsformer. Perón var en av kuppmakerne i den militære grupperingen Grupo de Oficiales Unidos (GOU) gruppen av forente offiserer, som på noenlunde fredelig vis avsatte president Castillo i september 1943. Perón fikk ansvar for til sammen tre poster i den nye regjeringen. Han satt som krigsminister og visepresident, samt som ssekretær for arbeid og sosial velferd, et sekretariat som ble opprettet i desember 1943. I perioden som arbeids- og sosial velferdssekretær fikk han viktige allierte hos fagforeningene, hvor han fant sin maktbase. Fagforeningene støttet i utgangspunktet kuppet i 1943, men på linje med den hierarkiske maktstrukturen under militærregimet ble fagforeningene i utgangspunktet holdt stramt og innvilget få av sine krav. Perón gav støtte til fagforeningene, men kun til de som garanterte lojalitet til regimet. Han ble raskt en meget viktig politisk figur i landet.

Støtten i opinionen baserte seg på sosiale overføringer til deler av samfunnet som tidligere ikke hadde hatt økonomisk og politisk makt samt retorisk fokus på de områdene som ble detkket av slagordet ”sosial rettferdighet, politisk selvstyre, og økonomisk uavhengighet”. Med uttrykkene uavhengighet og selvstyre mentes å fjerne seg fra utenlandske interesser i landet, og gi landet en selvstendig rolle i internasjonal politikk. Perón dyrket skepsisen mange hadde til fremmed kapitals interesser i Argentina, og verbalt gikk han og hans tilhengere hardt ut mot utenlandske interesser og eierskap. Det ble også igangsatt nasjonaliseringer av jernbanen, offentlige tjenester og oljeindustrien. Den eksportbaserte økonomien hadde før vist sårbarhet i forhold til internasjonale konjunktursvingninger, og frykt for dette gav støtte til Peróns prosjekt om å skape en politisk og økonomisk såkalt uavhengig nasjon tuftet på ”sosial rettferdighet, politisk selvstyre og økonomiske uavhengighet”.

Industrieksporten i krigsårene hadde muliggjort en økning i antallet industriarbeidere, som nevnt i forrige kapittel. De tidligere landbruksarbeiderne som nå fikk jobber i industrien kom til byene som politiske hjemløse, og dannet et politisk rekrutteringsgrunnlag. Som påpekt tidligere hadde de hittil største pressgruppene i det argentinske samfunnet vært de store investorene og jordbruksoligarkiet. Det var Perón som for første gang i argentinsk historie ble observant på den potensielle maktfaktoren industriarbeiderne representerte, og han utnyttet muligheten for å gi dem en dominerende plass i det politiske bildet da han kom til

makten. Rekrutteringsgrunnlaget for oppslutningen om Perón hvilte altså i stor grad på fremveksten av industrien og urbaniseringstrenden i det argentinske samfunnet. Hensynet til å bevare støtten hos industriarbeiderne gjorde senere at det ble vanskelig å forlate politikken som favoriserte denne gruppen.

En tilknytning som kanskje synes overraskende, selv om det nok ikke er et enestående tilfelle av en slik kobling av relativt ekstreme politiske tankeretninger, er at Perón, en president med fascistoide trekk sterkt inspirert av Italias Benito Mussolini, viste seg å få status som ”førstarbeider” i fagforeninger bygd opp med tankegods fra kommunistisk og anarkistisk ideologi, ideologiske retninger som de spanske og italienske innvandrerne hadde tatt med seg. Å forene fagforeningene og det militære styret ble muliggjort blant annet ved hjelp av de nasjonalistiske tendensene i det argentinske samfunnet, som var en arena der ønskene om militær og økonomisk uavhengighet kunne møtes med deler av befolkningens sosiale krav. Militær industri gav jobber til argentinske arbeidere, samtidig som man med dette sørget for egne forsvarsmuligheter. Díaz påpeker imidlertid at denne tilknytningen mellom det militære og arbeiderbevegelsen har vært gjenstand for liten grad av undersøkelser.

Men Perón var ikke populær hos alle. I oktober 1945 ble han etter press fra radikale og sosialister, universitetsmiljøer og pressen, arrestert og tvunget til å gå av, noe som førte til massive demonstrasjoner og krav om løslatelse. Mobiliseringen mot dette var enorm, det ble arrangert store demonstrasjoner, og Perón gikk fri. Resten av året var preget av en intens valgkamp, hvor den nordamerikanske ambassadøren blant annet gikk hardt ut på den demokratiske fraksjonens side mot Perón. Seieren, basert på støtte fra fagforeninger, kirken og de militære, gikk overveldende i favør av Peróns parti.

5.1.2 Justisialismen, Peróns sosiale doktrine.

Perón formulerte tre mål for justisialismen, som var navnet på hans egne sosiale doktrine. Disse målene ble samlet i slagordet ”sosial rettferdighet, politisk selvstyre og økonomisk uavhengighet”. Målene ble i første omgang forsøkt nådd ved hjelp av en aktiv industripolitikk med vekt på ISI som middel til vekst, restriksjoner på eksport, priskontroller og kontroll med lønningene i industrien. Dette innebar en betydelig intervensjonisme fra

---

statlig hold, og utvikling av den argentinske næringsstrukturen ble et kjerneelement i dette prosjektet.

Som det påpekes i kapittel 3, lå i følge peronismen et av de grunnleggende problemene til Argentina i fraksjoneringen av landet i ulike sosiale grupperinger. Perón forkastet klassekamp og arbeiderklassens overtagelse av makten fra kapitaleierne som en metode for å øke nasjonens uavhengighet til resten av verden, og markerte avstand fra det marxistiske analyseapparatet for å forstå den sosiale og politiske situasjonen i landet. Tanken var at staten skulle sørge for å forene de ulike fraksjonene i samfunnet.⁵⁵ Justisialismen ville være et alternativ til kommunismen og kapitalismen, og ble beskrevet som en filosofi basert på kristenkatolske og aristoteliske prinsipper om rettferdighet og harmoni.⁵⁶ Målet var å gi landets innbyggere det de trengte i forhold til behovene de enkelte hadde, og denne tankegangen var i opposisjon mot et system som var basert på arv som avgjørende for privilegier og makt. I letingen etter dette harmoniske samfunnet basert på et slags flerklassefelleskap, var fokuset rettet på nasjonal troskap heller enn klassetilhørighet.

5.1.3 Troen på tredje verdenskrig og militærets innflytelse.

I Peróns administrasjon rådet det stor tro på at verdenssituasjonen ville føre ut i en tredje verdenskrig på relativt kort sikt etter andre verdenskrig. Dette var riktignok ikke enestående spekulasjoner på verdensbasis, men kan likevel sies å være en spesiell del av en opportunistisk ønsketenkning. En tredje verdenskrig ville passe godt for gjennomføringen av Peróns politiske planer. I en startfase ville det være viktig å bygge opp en hjemmeindustri for selvforsyning, bruke opp de eksterne reservene akkumulert under krigen, noe det neppe ville bli anledning til siden, og på best mulig vis posisjonere seg for en utvikling i retning av en ny verdenskrig. Disse tankene var fremtredende innad i militæret, og industriutviklingen passet i tillegg godt med deres idealer om en sterk, selvstendig og økonomisk uavhengig nasjon. Under krigsårene hadde militæret hovedsaklig lagt vekt på hjemmeindustriens produksjon av krigsmateriale for å kunne beskytte landet, men dette utvidet seg raskt til å omfatte produksjon myntet på hjemmemarkedet, med selvforsyning som ideal. Aksen

---

⁵⁵ Nymark, 1994, ss 199-201

⁵⁶ Rock, 1987, s 332

mellom industri og militære ble forsterket i krigsårene, og ytterligere konsolidert i årene som fulgte.⁵⁷

Rojas peker ut andre verdenskrig som en katalysator for ønsket om militær selvstendighet og selvforsyning. I tillegg stod nasjonalistiske tanker sterkt i Argentina, noe som betydde økt etterspørsel etter en statsdrevet industrialisering. Dette ble forsterket når hæren etterspurte industriprodukter til det nasjonale selvbeskyttelsesprosjektet. Hvordan industrien skulle kunne bli bærekraftig også i fremtiden, var tydeligvis ikke et gjennomreflektert eller aktuelt spørsmål under de første årene av den første peronismen. Man antar at noe av grunnen lå i at mange trodde det ville komme også en tredje verdenskrig, som et militært oppgjør mellom kommunismen og kapitalismen. Mangel på importvarer skulle ikke bli noe problem med en velfungerende hjemmeindustri. Dette skulle Argentina takle på best mulig vis ved hjelp av selvforsyningsstrategien, i en praktisk kombinasjon med at det militære skulle kunne stå på egne ben.

Peróns strategi kan mer eksplisitt karakteriseres som en allianse av urbane sektorer med mål om å etablere en halvautarkisk vekststrategi, samt tilfredsstillende en rekke akkumulerte sosiale krav. Implisitt i Peróns strategi lå en ambisjon om å begrense avhengigheten til utlandet, men hovedmålsetningene var likevel inntektsomfordeling via reallønnsøkninger og å forstørre statens aksjonsradius. Ved hjelp av priskontroller, en fordelaktig kredittpolitikk og beskyttende tariffier ble ineffektive industrier i stand til å produsere varer som ved fri import kunne ha blitt tilbudt billigere til konsumentene. Økte profittmuligheter gav derved rom for lønnsøkninger. Lønningene i industrien ble skrudd opp, noe som også høynet kjøpekraften for lønnsinntakerne i markedet for industrivarer, og tiltaket hadde slik en selvforsterkende effekt. De ekspansive offentlige kostnadene fikk etter hvert konsekvenser i offentlige underskudd. På sikt førte dette til økt inflasjon og minkende langtidsinnskudd i bankene. Dette var en politikk med høye økonomiske kostnader, og store deler av Peróns administrasjon innså dette. Når de innså at en tredje verdenskrig ikke kom til å inntreffe, og argentinerne for alvor fikk føling med inflasjonsproblematikken, skiftet den økonomiske politikken i mer ortodoks retning med fokus på kontroll med offentlige utgifter og overholdelse av budsjettbalansen.

---

⁵⁷ Gerchunoff og Llach, 2003, b, s 172

Tabell 5.1. Lønnsøkninger i Argentina 1945-1949.

<u>Lønnsøkninger 1945-1949</u>					
(1945=100)					
År	1945	1946	1947	1948	1949
Reallønn	100	103	129	156	162

Kilde: Gerchunoff (1989) i Gerchunoff og Llach, a, s 181

5.1.4 Industrialisering hjulpet av subsidierte kreditter og statlig omfordeling mellom jordbruket og industrien.

Argentinsk industrialisering møtte problemer med grunnlag i de argentinske generelle forutsetningene. Argentina hadde en relativt moderne jordbruksproduksjon. Et problem var at det ikke fantes noen større mengde arbeidskraft som i en tidlig industrialiseringsfase kunne fungere som billig faktoritilførsel for vekst i denne næringen. Jordbruket var relativt moderne, og lønningen der var også høye. Derfor ble det desto vanskeligere å bygge opp en konkurransedyktig hjemmeindustri. Dette var en av årsakene til at handelspolitikken Argentina fikk en slik spesiell form når det peronistiske prosjektet skulle utføres. En større grad av selvforsyning og nasjonal autonomi kunne bare utformes med grunnlag i en beskyttet hjemmeindustri, økte importrestriksjoner på utvalgte områder og bruk av eksportsektoren som middel til økte overføringer til industrisektoren.

Industriutviklingen var altså basert på beskyttelse. Minst mulig skulle importeres, og man skulle i størst mulig grad basere seg på selvforsyning. Dette var en del av en større plan for hele den argentinske økonomien under det peronistiske prosjektet, der omfordeling av inntekt sto i sentrum. Industrien ble subsidiert ved billige kreditter, samt at den ble beskyttet ved tariffen på import. Dette tillot Argentina å opprettholde produksjon av varer som ikke ville vært konkurransedyktige på et internasjonalt marked. Som en konsekvens av denne politikken, steg prisene og lønningene i industrien relativt til de i jordbruket.

IAPI, var en viktig brikke i den argentinske ISI-strategien. IAPI kjøpte jordbruksprodukter for å selge disse videre på det internasjonale markedet og til det innenlandske markedet til offisielt fastsatte priser. Bøndene ble jevnt over betalt mindre enn verdensmarkedspris, og

overskuddet gikk til å dekke de offentlige utgiftene. IAPI muliggjorde at argentinske myndigheter kunne stimulere produksjon rettet mot hjemmemarkedene, og var slik en del av en statlig omfordelingsordning mellom jordbruket og industrien. Relativt høye jordbrukspriser like etter krigen gjorde at dette systemet kunne opprettholdes, og rett etter den andre verdenskrig blomstret handelen i argentinske eksportmarkeder. Når prisene på matvarer ble holdt nede, steg reallønningene som en naturlig konsekvens av dette. Ulempen var at det ble nødvendig å holde jordbruksprisene på nivåene rett etter krigen for å opprettholde situasjonen.⁵⁸ Prisene for landbruksvarer ble også redusert ved hjelp av eksportskatter slik at mer av produksjonen skulle selges på hjemmemarkedet.

Gerchunoff skriver at det viktigste for industriutviklingen var den subsidierte kredittpolitikken i regi av sentralbanken. Denne politikken gjorde det til en lønnsom affære å ta opp lån, i og med at realrenten i flere tilfeller ble negativ på grunn av inflasjonstendensene som etter hvert utviklet seg.⁵⁹ I begynnelsen ble inflasjonen holdt på avstand av de akkumulerte reservene, og overføringene fra IAPI. For å opprettholde favoriseringen av industrien var det nødvendig at jordbruksprisene holdt seg på stabilt høye. Dette ble godt hjulpet av at eksportprisene økte 208 % i årene mellom 1945 og 1948, når importprisene kun økte med 30 %.

5.2. Industriproduksjon 1946-1955

<u>Industrien under peronismen</u>									
Industriproduksjon (1943=100)									
1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955
134,7	156,0	158,5	157,3	166,5	183,6	182,2	190,0	207,1	232,9

Kilde: Schwartz (1967) i Gerchunoff og Llach, a, s 216

Industriutviklingen under den første peronismen ble altså muliggjort av institusjoner som sentralbanken med sin kredittpolitikk og IAPI, i en spesiell internasjonal konjunktursituasjon. Ideologiske strømninger i verden og Argentina hadde farget argentinsk

⁵⁸ Gerchunoff og Llach , 2003, a, ss 155-201

⁵⁹ Gerchunoff , 1984

politikk opp til denne perioden, men det var først nå man ble vitne til en så eksplisitt og bevisst politikk i favør av imports substitusjon. Politikken var myntet på en kortsiktig økonomisk opptur, samtidig som man skulle gi prioritet til sterk inntektsfordeling i favør av urbane arbeidere. Subsidiert kredittfinansiering, lønnsøkninger og ekspansive offentlige investeringer førte etter hvert til offentlige underskudd, økende inflasjon og minkende langtidsinnskudd i bankene, som var mer uønskede konsekvenser av denne politikken.

Tabell 5.3 Offentlige utgifter 1941-1949.

<u>Statens økende betydning.</u>								
Totale offentlige utgifter, realverdier (1941=100)								
1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949
100	135,7	147,7	202,5	202,2	183,8	203,8	285,4	284,8

Kilde: Elizagaray (1985), i Gerchunoff og Llach, a, s 179.

5.1.5 Utenrikshandelen. Utvikling i eksport og import.

Til sammenligning med tidligere tider, var eksportvolumet i 1946 mindre enn i 1935, som igjen var mindre enn 1920, som var Argentinas definitive storhetsår som eksportnasjon. Industrialiseringen under den første peronismen var uten tvil sterkt voksende mellom 1946 og 1955, og importen av konsumvarer var til sammenligning 15 % i 1949, til forskjell fra 45 % i 1949.

Diagrammet nedenfor kan virke noe oppsiktsvekkende. Her observerer man verdimesig nedgang i både eksport og import på 1930-tallet, et økende handelsoverskudd gjennom krigsårene, noe som gjorde Argentina i stand til å akkumulere reserver, og at handelen tar seg opp etter krigen før handelsbalansen stuper nedover mot en bunn i 1952. Dette hadde sammenheng med at både 1950 og 1952 var spesielt dårlige år for jordbruket grunnet tørke, og at eksporten på denne måten ble skadelidende. Det kan synes rart at akkurat under de årene hvor det synes som om en tankegang om selvberging og ”økonomisk selvstendighet” var som sterkest, og det sosiale og økonomiske prosjektet til Perón forsøkte å bygge seg opp,

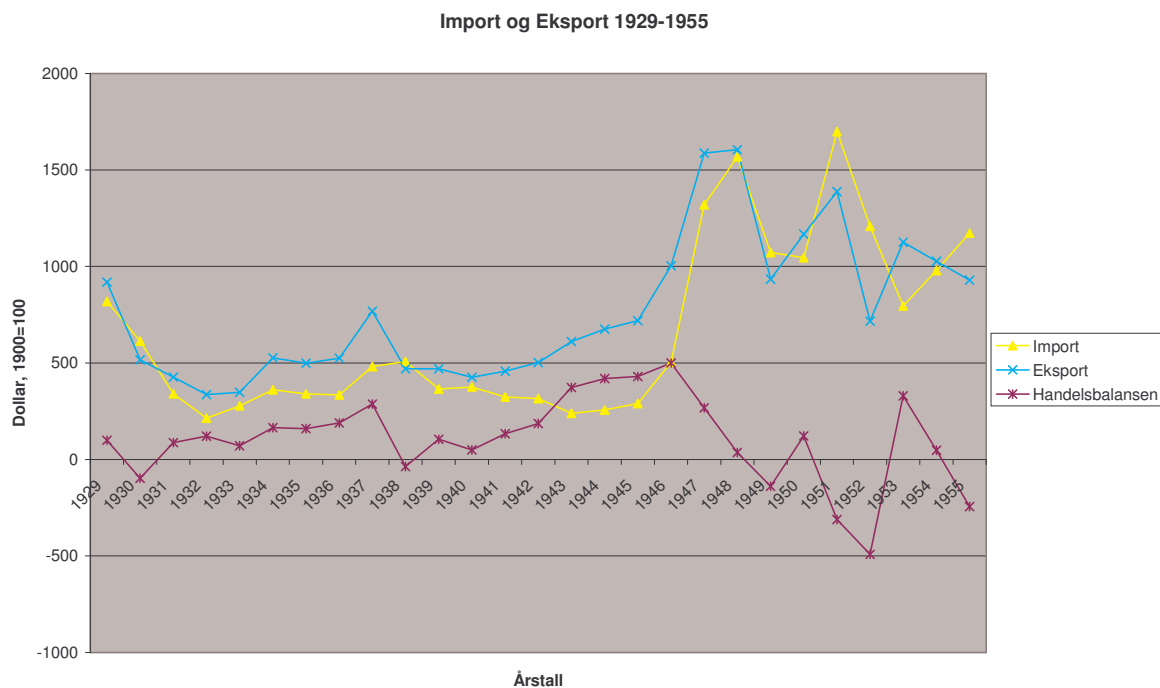
var når verdien på utenrikshandelen nådde en topp. Dette er ikke like merkelig når man tar i betraktning at Argentina etter krigens slutt var en av de nasjonene som var relativt godt rustet til å forsyne eksterne markeder med eksportprodukter, med tanke på at de hadde vært spart for krigshandlinger. Argentina stod i en særstilling i Latin-Amerika, som et relativt godt utrustet og industrialisert land. De eksterne reservene ble brukt til innkjøp av nødvendige komponenter til industrien, og når disse tok slutt, brukte man inntjeningen fra eksporten som betalingsmiddel for oppbygging av ISI.

Tar man derimot utgangspunkt i volum som indikator for utvikling, blir bildet litt annerledes. Díaz har pekt på at volumet av argentinsk eksport mellom slutten av 1930-tallet og slutten av 1940-tallet falt med en tredel, og at eksporten i første halvdel av 1950-tallet kun var 45 % av det den hadde vært 15 år tidligere.⁶⁰ Eksportvolumet første halvdel av 1950-tallet var kun en tredel av hva det hadde vært siste halvdel av 1920-tallet. Dette problematiserer situasjonen og gir oss større grunn til å sette spørsmålstegn ved hvorfor Peróns politikk ikke var i stand til å generere større grad av eksportinntekter.

---

⁶⁰ Díaz, 1984 s 86. Tallene er et snitt mellom årene 1925-29, 1935-39, 1945-49 og 1950-54

Graf 5.1. Argentinsk import, eksport og handelsbalanse fra 1929 til 1955.

Kilde: Gerchunoff og Llach, 2, Apéndice Estadístico, appendikset for statistikk

5.1.6 "Nasjonalisten" Perón. Forholdet til utlandet.

Perón hadde kommet til makten med støtte i den argentinske arbeiderklassen, og var på mange måter avhengig av deres støtte for å holde på den. Han holdt taler med fokus på argentinernes tidligere opplevelser av å være en økonomisk åpen nasjon, og argumenterte for at det ville være fornuftig å gjøre seg mer uavhengig av svingninger i resten av verdensøkonomien. Spesielt med tanke på erfaringene etter den store depresjonen, der et land som Argentina hadde vært spesielt sårbart i forhold til stopp i internasjonal handel og kapitalflyt, var dette aktuelle tanker. Mye kan tyde på at Peróns nasjonalistiske og heller fremmedfiendtlige retorikk på mange måter ikke var konsekvent i samsvar med hvordan hans administrasjon reelt opererte i forhold til utlandet. Uttalelsene kan tolkes som et virkemiddel brukt for å bevare hans interne maktbase i Argentina. Det viste seg nemlig at Perón hadde en ganske utpreget pragmatisk tilnærming til den økonomiske politikken.

Det offisielle utenrikspolitiske standpunktet til peronismen var den såkalte "tredje posisjon", som representerte et nøytralt alternativ til kommunismen og kapitalismen, og 9.juli 1947 ble Argentinas "økonomiske uavhengighet" offisielt erklært i Tucumán. Som et ledd i

utviklingen mot større selvforsyning og importsubstituerende industri ble det også innført restriksjoner på utenlandsinvesteringer.

Perón har blitt beskyldt for å være en innbitt nasjonalist som skjøv utenlandsk kapital fra seg, og på sikt var han mest interessert i et ”uavhengig” Argentina, helt uten utenlandsk innblanding. Det er også blitt dratt en sterk skillelinje mellom to perioder i hans presidentskap, årene 1946-1948, hvor han har blitt beskrevet som en ”klassisk populist”, og årene 1949-1955, hvor han angivelig skifter det økonomiske fokuset mot mer ortodokse virkemidler, og også viser seg mer vennligsinnet i forhold til utenlandsk kapital. Det er verdt å stille spørsmålstegn ved disse to aspektene, den tilsynelatende steile nasjonalistiske holdningen, og skillelinjen dratt mellom de to periodene. Var nasjonalismen Perón gav uttrykk for i sine uttalelser en praktisk realitet eller retorikk med bakenforliggende intensjoner?

Den populistiske bevegelsen under Perón spilte på fremmedfrykt, men uttalt propaganda ble ikke nødvendigvis fulgt opp i praktisk politikk. Dette gjenspeilte seg i forholdet til USA og Storbritannia. Den reelle oppførselen mot disse landene var sannsynligvis langt fra så fiendtlig som uttalelser fra argentinsk hold ville ha det til.⁶¹ Men forholdene mellom landene bør allikevel tillegges vekt som begrensende faktor for handel. Sammen med at Argentina forholdt seg nøytral under krigen, kan Peróns uttalte anti-amerikanisme og ønske om å svekke utenlandsk kapitals innflytelse, forklare det konfliktfylte forholdet som utviklet seg mellom Argentina og USA.

Argentina håpte blant annet å selge produkter til Europa som en konsekvens av deres økte kjøpekraft med Marshallhjelpen, og slik kunne fortsette å kjøpe produkter i USA etter andre verdenskrig. Dette var med tanke på mulighetene for videresalg. Perón hevdet at han hadde fått verbale forsikringer fra USA om at det ville være mulig å selge argentinske produkter til det europeiske markedet, og få betalt med Marshall-penger. Dette viste seg å være feil, og de europeiske landene ble forpliktet til gjenkjøp av varer for USA for pengene de ble tildelt under Marshall-hjelpen.

---

⁶¹ Fodor, 1984

I 1946 sendte USA en ny ambassadør, George Messersmith, for å avløse Spruille Braden, som hadde et svært konfliktfylt forhold til Perón. Messersmiths rolle ble å mye opp de uoverensstemmelsene som hadde preget forholdet, og å bidra til å åpne det argentinske markedet opp for produkter fra USA.

5.1.7 Ny kurs. 1949-1955.

Det virker som det hersker relativ enighet om at de tre første årene av den første peronismen representerer noe annet enn de etterfølgende. Politikken de tre årene 1946, 1947 og 1948 er på mange måter hva peronismens tilhengere tillegger fenomenet. Sosiale prosjekter ble satt i gang på samme tid som reallønningene steg, På tross av en uttalt autarki-målsetning tok handelen med utlandet seg opp fra nivåene under krigen, og produksjonen økte samtidig med de offentlige utgiftene. Det var blitt akkumulert et stort overskudd av eksterne reserver under krigsårene, spesielt fra handelen med Storbritannia. Omfordelingen mellom jordbruket og industrien ble muliggjort gjennom IAPI, og de utvalgte næringene fikk beskyttelse gjennom avgifter, toll og importrestriksjoner. I tillegg var det enkelt å få kreditt, og den monetære ekspansjonen var stor. Etter denne treårsperioden av "klassisk latinamerikansk populisme" tar tingene en annen vending. Koreakrigen var ikke den tredje verdenskrig som Perón hadde forestilt seg at skulle rokke ved internasjonale kommersielle interesser. Selv om det uttalte målet var selvberging, var importavhengigheten stor. De første problemene viste seg i forbindelse med økt inflasjon og negativ handelsbalanse.

Problemene som kom i forhold til handelsbalansen skrev seg imidlertid først og fremst fra tørkeårene 1950 og 1952, da landbruksekspporten ble tvunget nedover. I kombinasjon med at importproduktene fra utlandet ble dyrere, fikk landet et betalingsproblem. Industrien var i tillegg avhengig av importvarer til bruk i produksjonen. I 1948 var kun 30 % av argentinsk import konsumvarer. For å få bukt med betalingsproblemene, førte man kontroll med veksling av valuta, slik at bare import av de "riktige" varene skulle være mulig. Kredittgivningen til industrien gikk også ned, og førte til misnøye.

1949 var et år der argentinsk økonomisk politikk slo inn på en mer ortodoks linje, og i tillegg forsvant målet om en uavhengig økonomi, "independencia economica", og å tilintetgjøre kapitalen, "combatir al capital", fra den politiske diskursen. I stedet ble det derimot et statlig mål å tiltrekke seg utenlandsk kapital.

I 1952 lanserte regjeringen et økonomisk program som skilte seg strekt fra de foregående årenes. Perón hadde etter å ha blitt gjenvalgt i 1951 nå muligheten til å ta mer upopulære beslutninger enn før. Planen var myntet på å bekjempe inflasjonen og problemene med det store handelsunderskuddet. Løsninger var kort fortalt å kutte utgiftene. Offentlige utgifter skulle ned, den monetære ekspansjonen skulle dempes, eksportindustrien prioriteres og lønningene skulle koordineres med prisveksten. Lønningene ble nå forhandlet på 2-årsbasis, kredittpolitikken ble mer moderat, eksporttoll og avgifter gikk ned og jordbruket ble stimulert. Dette var endringer som i følge Gerchunoff og Llach var nødvendige på grunn av omgivelsene, det vil si en internasjonal handelssituasjon der varene Argentina importerte til bruk i industrien ble dyrere, og landbruksvareprisene falt samtidig med produksjonen. Opphavet til problemene lå i de indre tilpasningene i årene før, og det var også indre forandringer som skulle til for å få bukt med problemene dette skapte. At USA i stor grad ekskluderte Argentina fra Marshall-planen og Europas gjenoppbygging, utgjorde i følge Gershunoff og Llach minimalt med tanke på hva slags behov de tre foregående årene hadde skapt for argentinsk økonomi.

Planen som ble iverksatt var relativ suksessrik. Inflasjonen gikk ned, og reallønningene tok seg opp igjen mot 1955 etter et fall fra 1950. Handelsbalansen tok seg også opp i årene 1953 og 1954, mye grunnet at avlingene i 1953 var svært gode.

Det er illustrativt å vise til at av de 1170 millioner dollar som ble brukt på import i 1955, ble nesten 800 millioner brukt på kapitalgoder, metall, jernvarer, kjemiske produkter og olje. Så når nasjonalproduktet økte, førte den økte etterspørselen etter konsumvarer i sin tur til økt etterspørsel etter innsatsfaktorer i den argentinske industrien.⁶²

5.1.8 Politisering av økonomien.

Gerchunoff peker på en hyper-politisering av økonomien under den første peronismen. Økonomien ble underlagt politiske mål, og selv om dette ikke er uvanlig i vestlige demokratier, mener Gerchunoff at dette skjedde i spesielt stor grad i Argentina i dette tidsrommet. Gerchunoff mener også at det ikke fantes noen spesiell og unison peronistisk

---

⁶² Gerchunoff og Llach, 2003, a, ss 201- 220

økonomisk politikk, men at målene hele tiden var sentrert rundt inntektsomfordeling i favør arbeiderne og at de økonomiske tiltakene hele tiden måtte tilpasses dette. Han trekker slik som andre fram arbeiderne som de viktigste støttespillerne for staten i en allianse der jordbrukseiere og urbane handelsmenn ble ekskludert. Dette skiller seg fra Ramos analyse av den politisk-økonomiske situasjonen der det industrielle borgerskapets fraksjoner blir tillagt stor maktpolitisk viktighet.

Peróns økonomiske strategi var å lene seg på en allianse av urbane sosiale sektorer med mål å etablere en semi-lukket vekststrategi, ved hjelp av beskyttende tariffen som gjorde industrien i stand til å produsere ikke-konkurransedyktige produkter og å absorbere lønnsøkninger ved økning i profitt. Prisene og lønningene i industrien økte, samtidig som kjøpekraften for arbeiderne i markedet for industrivarer ble høyere. Dette hadde slik en selvforsterkende effekt. For fagforeningene viste det seg som en god metode å få innvilget sine krav å alliere seg med Perón, og Perón dro nytte av en ny velgerskare. Slik sett gikk avhengighetsforholdet begge veier, og det er verdt å merke seg at støtte bare ble gitt til de som lovet å støtte peronismen. Metodene for denne sosiale og økonomiske agendaen var IAPI og skatter på eksport. Gerchunoff fremholder at denne politikken var tilfeldig implementert, og at det var den subsidierte kredittpolitikken som i stor grad utgjorde mulighetsrommet for dette. Den subsidierte kredittpolitikken var med andre ord undervurdert som et økonomisk virkemiddel.⁶³

Peróns politikk hadde høye kostnader i forhold til effektivitet, og Gerchunoff hevder at tapene ville vært mindre om det ble lagt mer vekt på fiskale virkemidler og mindre på monetære lønnsøkninger. Deler av Peróns administrasjon innså at det kom til å bli dyrt å fortsette den økonomiske politikken som ble ført mellom 1946 og 1948. Men det lå politiske begrensninger som hindret forsøkene på å begrense kostnadene, siden det var vanskelig å fjerne seg fra den kursen som det til nå var blitt lagt opp til, uten at det gikk på bekostning av peronistenes tilhengere, jamfør det avhengighetsforholdet som hadde utviklet seg. Gerchunoff mener at de politiske målene ikke var del av en større plan for økonomien, og at det var omfordeling og utenrikspolitikk som stod i sentrum, i det han betegner som en hyper-politisert økonomi.

---

⁶³ Gerchunoff, 1984

Díaz kritiserer Gerchunoffs metoder, og stiller i tillegg et spørsmål som på mange måter er svært relevant for denne utredningen: var den relativt lave eksporten etter andre verdenskrig et betimelig svar på eksterne markeder og krigstrusler, eller var det en logisk konsekvens av målene peronismen hadde satt seg i forhold til omfordeling av inntekt og i utenrikspolitikken? Dette spørsmålet kan man forsøke å besvare med kontrafaktisk analyse, selv om det også er mulig å bruke den andre peronismen, mellom 1973 og 1976 som sammenligningsgrunnlag. Imidlertid var de eksterne handelsforholdene også i disse årene spesielt gode for Argentina, så en slik framgangsmåte vil heller ikke gi et meget godt svar på spørsmålet.

Det er i alle tilfeller feil å tro at det kun fantes én peronisme. En type var riktignok det man kjenner under betegnelsen klassisk populisme, og en annen art var lik den som utviklet seg fra 1949, og gikk i mer ortodoks retning

Et annet stort og interessant spørsmålet er i hvilken grad problemene som fulgte argentinsk økonomi kunne vært unngått om det peronistiske prosjektet hadde tatt en annen form. Var det de grunnleggende forutsetningene som la føringene på hva slags økonomisk politikk som ble valgt og de resultatene de fikk? Eller kunne utviklingen gått i en helt annen retning med et annet styresett? Utenrikshandelen var en komponent i det økonomiske prosjektet under peronismen. Mekanismene som styrer et internasjonalt marked man uansett ville være en del av på sikt, var kanskje ikke tillagt nok vekt i forhold til de prosjektene man hadde på hjemlig basis. Utenrikshandelen er en dynamisk del av et lands økonomi. Under peronismen var utenrikshandelen en komponent det ble tatt høyde for, men først og fremst som en kraft som skulle kunne unngås og til en viss grad styres ved hjelp av ønsketenkning. Det var i det hele tatt et risikabelt industrialiseringsprosjekt som ble påbegynt under den første peronismen, på grunnlag av ønsketenkning om internasjonale markeder i en særstilling, og med et internt ressursgrunnlag som ikke favoriserte denne utviklingen. Om ting kunne vært annerledes med en annen økonomisk politikk fra argentinsk side synes logisk, men de internasjonale rammebetingelsene la også premisser for utformingen av politikken.

6. Konklusjon.

De ulike elementene som har hatt avgjørende innflytelse på argentinsk utenrikshandel i tidsrommet 1930 til 1955 kan man dele i tre: næringsutvikling, handelspolitikk og eksterne handelsvilkår. Disse henger naturlig sammen. I tillegg til Argentinas ressursmessige forutsetninger hvilte næringsutviklingen på de to andre elementene, og den politiske viljen for satsning på ulike områder og den internasjonale konjunktursituasjonen var avgjørende for formen og omfanget av utenrikshandelen. Forutsetningene i de store fruktbare landområdene og relativ mangel på kapital og arbeidskraft gjorde industrialiseringsprosessen til en utfordrende oppgave. De politiske beslutningene ble tatt med tanke på disse grunnleggende forutsetningene, samt hensynet til politisk oppslutning og utsiktene i internasjonale markeder. Spørsmålet om frihandel og proteksjonisme gjorde seg aktuelt og var gjenstand for økt oppmerksomhet i perioden. Hvilken stilling som ble tatt i forhold til dette hadde utgangspunkt i stemninger i den argentinske opinionen, påvirket av eksterne sjokk, spesielt den store depresjonen. Det politiske bildet i landet hadde utviklet seg i kjølvannet av industrialiseringen og på grunnlag av eierskapsstrukturene i samfunnet. Når eksterne markeder viste seg ustabile gikk den politiske stemningen mot økt beskyttelse og proteksjonistiske tiltak. I tillegg var de nasjonalistiske tendensene sterke, og bidro også til økt politisk fokus på beskyttelse for svingninger i verdensmarkedene og en utvikling mer i retning selvforsyning.

Når den internasjonale nedgangen i handel under krigsårene tok seg opp igjen etter den andre verdenskrig, ledet Perón an en kampanje som verbalt tok sikte på et større politisk prosjekt, og utenrikshandelen var da en del av dette. "Sosial rettferdighet, politisk selvstyre og økonomisk uavhengighet", var ordpar som skulle illustrere peronistenes mål. Dette innebar under perioden med klassisk populisme i de tre første årene av Peróns presidentskap, at utenrikshandelen spilte en tildelt rolle. Peronistene så da for seg en situasjon med en ny tredje verdenskrig, og ønsket å posisjonere seg best mulig i forhold til dette. I tillegg var den prioriteten som hadde blitt gitt de argentinske industriarbeiderne ved lønnsøkninger og sosial beskyttelse, et opplegg det ble vanskelig å gå bort fra om peronistene ønsket å holde på den oppslutningen de hadde hatt. Det ble satset hardt på oppbygging av importsubstituerende industri, men i og med at denne var avhengig av import av maskiner og utstyr til bruk i produksjonen, ble man ikke kvitt eksportavhengigheten mange hadde bekymret seg for. For

å få råd til å dekke et relativt høyt importnivå, noe som helt klart virker svært motsetningsfylt i forhold til et retorisk fokus på økonomisk uavhengighet og selvforsyning, brukte man jordbrukssektoren og eksportinntektene derfra som en slags melkeku for å beholde mulighetene for import. På denne måten ble utenrikshandelen en del av et større politisk prosjekt.

Perioden 1946-1948 karakteriseres som klassisk populisme, og markerer et skille mellom to ulike deler av den første peronismen. I 1949 begynner man å få problemer med inflasjon, og under de dårlige jordbruksårene 1950 og 1952 ble problemene med handelsbalansen forsterket. Dette førte også til at man i 1952 kom opp med en økonomisk plan for å få bukt med disse problemene. Dette innebar at man gikk vekk fra, også retorisk, tankegangen om selvforsyning og økonomisk uavhengighet. Det virker ved første øyekast som om selvforsyning virkelig var en reell strategi for Peróns administrasjon de første tre årene av peronismen. Likevel viser dette seg som et inkonsistent prosjekt, og i første rekke et retorisk virkemiddel. Planene baserte seg nemlig på å forbli en landbrukseksportør og opportunistisk å utnytte en situasjon der store deler av resten av verden skulle komme i et avhengighetsforhold til argentinske leveranser av landbruksprodukter. Man kan tenke seg at man kunne hatt en annen tilnærming til industriutbyggingen, basert på reell konkurransedyktighet til resten av verden, i stedet for en beskyttet hjemmeindustri myntet på å unngå handel i industrivarer. Det kan være fristende å innta den generelle antagelsen at målet med den økonomiske politikken alltid helt eller delvis er forbundet med økonomisk vekst. I årene under den første peronismen synes det klart at det var andre ting som stod i fremste rekke, nemlig å tilfredsstille sosiale krav om lønnsutjevning, øke det interne konsumet, forstørre den statlige aksjonsradiusen, samt holde en fremmedfiendtlig profil i forhold til utlandet. Dette ble vanskelig å gjennomføre om man samtidig ønsket økonomisk vekst på nivåer før 1930, og i tillegg å opprettholde betalingsbalansen med utlandet. Tar man høyde for den politiske stemningen med grunnlag i erfaringer med den store depresjonen, kan man likevel bedre forstå utviklingen i retning av en nasjonalistisk økonomisk politikk, bygd på et ønske om selvstendighet og mindre avhengighet til resten av verden.

Jeg ser kort sagt et viktig skille i tilnærmingen til utenrikshandelen i løpet av perioden 1930-1955. Før 1930 spilte utenrikshandelen en klart viktig rolle i argentinsk utvikling, men hadde alltid blitt betraktet som en relativt naturgitt mulighet, som i relativt liten grad hadde blitt brukt i ulike interessegruppers øyemed. Etter den store depresjonen kom flere stemmer på

---

banen som ønsket en mer proteksjonistisk tilnærming, og ulike interessegrupper i industrien og jordbruket fikk også i gjennom sine saker, noe som gav utslag i importrestriksjoner og skatter og avgifter på ulike importvarer i både jordbruk og industri. Begynnelsen på den første peronismen markerte en skillelinje. Da ble utenrikshandelen til forskjell fra før, brukt bevisst som et middel til og en del av et større økonomisk prosjekt. På tross av at den såkalte selvforsyningsstrategien som ble flagget i årene 1946-1948 verken var velfungerende eller vedvarende, ble utenrikshandelen i større grad enn før innlemmet i en helhetstankegang der den formet en del av de økonomiske planene.

For å forstå hendelsene og utviklingen i utenrikshandelen mellom 1930 og 1955 er et viktig aspekt den økte statlige intervensjonismen i økonomien. Denne strekker seg fra 1930-tallets tilfeldige krav fra ulike pressgrupper, til 1946 og de første peronistiske strategiene med en helhetlig sosial og økonomisk utvikling i tankene. Den statlige intervensjonen på 1930-tallet var et resultat av ulike gruppers evne til å legge press på makthaverne, og politikerne utøvde sin makt i favør de innflytelsesrike av samfunnets ulike interessegrupper, det vil si jordbruksborgerskapet og industrieierne. Peronismen markerte også på andre måter et brudd med tidligere økonomisk praksis i argentinsk politikk. I løpet av 1930-tallet skiftet stemningen fra skepsis til et mer vennlig klima i forhold til statlig intervensjon i økonomien. Da ble nasjonaløkonomiske spørsmål tettere integrert i politikken, og økonomiske spørsmål og argumenter ble bevisst brukt i det politiske spillet. Man kan tenke seg at fra å ha et system der ulike interessegrupper kunne påvirke politiske beslutninger, så det nå ut til at politikerne på mange måter heller forsøkte å påvirke de ulike interessegruppene, og at forholdet gikk begge veier. Det spesielle med Perón og hans måte å komme til makten på, er at en ny og viktig gruppe, nemlig arbeiderne, fikk en aktiv rolle i argentinsk politikk. Argentinas økonomiske skjebne hadde tidligere vært underlagt demografiske og geografiske forutsetninger, verdensmarkedene, samtidig som agrarborgerskapet og industrieierne var de viktigste økonomiske og politiske aktørene. Fra og med peronismens framvekst ble beslutninger om den økonomiske politikken i stor grad tatt ut fra hensyn til oppslutning innenfor et nytt politiske bilde der arbeiderne var mer prominente enn aldri før. Det kan nesten synes noe overraskende at Argentina, som ellers i mange sammenhenger har blitt satt i klasse med land som Australia og Canada, hadde utviklet et politisk bilde som ble så sterkt underlagt eierinteressene i landet fram mot 1946. Tar man de latinamerikanske eierskapsstrukturene i betraktning, virker ikke dette like overraskende. Etter andre verdenskrig var tydeligvis tiden inne til at de store delene av den urbane middelklassen, som

lenge hadde vært til stede, men bare ikke politisk synlige, fikk sitt å si i argentinsk politikk. Dette innså Perón, og han tok sine økonomiske beslutninger ikke minst på bakgrunn av dette. Peronismen bygde kort sammenfattet på et massegrunnlag med to hovedsøyler: arbeiderne og den urbane middelklassen, og peronistene tilpasset sin økonomiske politikk først og fremst ut ifra disse gruppenes kortsiktige interesser.

Mange analyser av argentinsk politikk mellom 1946 og 1955 har en tendens til å legge ensidig vekt enten på interne eller eksterne forhold. Utfordringen ligger i å vise samspillet mellom ulike typer faktorer som kunne gjøre prosjekter slik som peronismen mulig. Der økonomer ønsker å predikere fremtiden ved bruk av modeller og teoretiske forklaringer, ser historikerne seg tilbake på det empiriske grunnlaget for prosessene.

En enkel frihandels-proteksjonisme-dikotomi forklarer neppe noe særlig av argentinsk økonomisk utvikling. Den økonomiske strategien implementert under Perón kan etter min mening ikke ses som et resultat av merkbare negative konsekvenser av åpenhet for handel, men heller som en del av oppgjøret med gamle maktstrukturer, da selvsagt ved hjelp av stemninger i folket, blant annet følelsen av at utenlandske og det tradisjonelle jordeieroligarkiets interesser generelt representerte et bytte-utbytter forhold for den argentinske befolkningen. Dette var en del av grobunnen for framveksten av en maktpolitisk tung arbeiderklasse, og en ny måte å drive politikk på. Utenrikshandelen var som nevnt på denne måten en brikke i et større politisk bilde, med grunnlag i politiske interne prosjekter, selvfølgelig også påvirket av de økonomiske og politiske forholdene i resten av verden.

Denne utredningen viser blant annet et behov for økt fokus på mekanismene i framveksten av ulike interessegrupper, og hvordan disse indirekte påvirker økonomiske beslutninger i land med ustabile demokratier. Sammenhengene mellom årsaker og konsekvenser i denne typen prosesser er ikke alltid like klare. Som en del av dette problemet finner man det ikke helt uvanlige spørsmålet som dreier seg om hva slags innflytelse enkeltpersoner kan ha på de økonomiske og politiske systemene. I dette tilfellet var denne enkeltpersonen Perón. Det er åpenbart at en persons personlige politiske prosjekter ikke kunne muliggjøres uten en kontekst der det politiske bildet med så vel sosiale spenninger som klassestrukturer la til rette for dette. For meg virker det riktig å innlemme en forståelse for at forklaringsmodeller som i stor grad kan gi innsikt for de delene av verden som har opplevd sterk og vedvarende økonomisk vekst, ikke nødvendigvis gir de korrekte bildene på hvordan økonomisk vekst og utvikling foregår i andre land. Igjen kan det påpekes at Argentina virker som å representere

et spesielt tilfelle i økonomisk historie, selv om man anerkjenner at deler av historien er generaliserbar.

Kilder:

Abel, Christopher og Colin M. Lewis, red. (1985): *Latin America, Economic Imperialism and the State: The Political Economy of the External Connection from Independence to the Present*. Athlon Press. London.

Biggart, Nicole Biggart og Mauro F. Guillén (1999): *Developing difference: Social organization and the rise of the auto industries of South Korea, Taiwan, Spain, and Argentina*. *American Sociological Review*, Vol.64, No.5, October, ss 722-747. New York.

Della Paolera, Gerardo & Alan M. Taylor (2004): *An Economic History of Argentina*. Cambridge University Press. Cambridge.

Díaz-Alejandro, Carlos (2002): *Ensayos sobre la historia económica argentina*, 2.opplag. Amorrortu. Buenos Aires.

Di Tella, Guido (1984): *Economic Controversies in Argentina from the 1920s to the 1940s i The Political Economy of Argentina 1914-1946*. Red. Di Tella, Guido og D.C.M. Platt, MacMillan Press. Oxford.

Di Tella, Guido & Rudiger Dornbusch (1989): *Introduction: The Political Economy of Argentina, 1946-83*, i *The Political Economy of Argentina 1946-1983*. Red. Di Tella, Guido og Rudiger Dornbusch. MacMillan Press. Oxford.

Dornbusch, Rudiger og Sebastian Edwards (1991): *The Macroeconomics of Populism in Latin America i The Macroeconomics of Populism in Latin America*. Red. Dornbusch, Rudiger & Sebastian Edwards. Amorrortu. New York.

Dos Santos, Theotonio (1978): *Utviklingsteoriens krise og avhengighetsproblemet i Latin-Amerika i Underutvikling*. 2.opplag. Red. Linné Eriksen, Tore. Gyldendal. Oslo.

Edwards, Sebastian (1993): *Openness, Trade liberalization and Growth in Developing Countries*. *Journal of Economic literature*, Vol. 31, No.3, September, ss 1358-1393. Nashville, TN.

Escudé, Carlos (1981): *Gran Bretaña, Estados Unidos y la Declinación Argentina 1942-1949*. Editorial de Belgrano. Buenos Aires.

Bunge, Alejandro (1922); *Inmigración e importación*. *Revista de Economía Argentina*, Año 4, nr. 44, Buenos Aires, febrero, s 133 sitert i Fleitas, María Silvia, *El pensamiento económico y social de la elite azucarera del noroeste argentino, 1912-1930*, ss 3-24 i *e-latina*, vol.1, nr. 3, abril-junio de 2003. *Revista electrónica de la Unidad de Docencia e Investigaciones Sociohistóricas de América Latina*.

Fodor, Jorge (1984): *Argentina's Nationalism, Myth or Reality i The Political Economy of Argentina, 1946-1983*. Red. Di Tella, Guido og Rudiger Dornbusch. MacMillan Press. Oxford.

-
- Gallo, Ezequiel (1998): Carlos Pellegrini. Fondo de Cultura Económica. Buenos Aires.
- Gerchunoff, Pablo & Lucas Llach (2003) a: El ciclo de la ilusión y el desencanto, un siglo de políticas económicas argentinas. Ariel Sociedad Económica. Buenos Aires.
- Gerchunoff, Pablo og Lucas Llach (2003) b: “Ved en trono a la noble Igualdad”, Crecimiento, Equidad y política económica en la Argentina, 1880-2003. Pent foundation. Buenos Aires.
- Gerchunoff, Pablo (1989): Peronist economic policies i The Political Economy of Argentina, 1946-1983. Red. Di Tella, Guido og Rudiger Dornbusch. MacMillan Press. Oxford.
- Gunder Frank, Andre (1969): Capitalism and underdevelopment in Latin America. Modern Reader Paperbacks. London.
- Gunder Frank, Andre (1978): Underutviklingens utvikling i Underutvikling. 2.opplag. Red. Linné Eriksen, Tore. Gyldendal.
- Kaufman, Robert R, og Barbara Stallings (1991): The Political Economy of Latin American Populism, i red. Dornbusch, Rudiger & Sebastian Edwards, The Macroeconomics of Populism in Latin America. Amorrortu editors. New York.
- Landes, David (1999): The Wealth and Poverty of Nations. Abacus. London.
- Lewis, Paul H. (1990): The crisis of Argentina Capitalism. University of California Press. London.
- Lindmark, Magnus (2006): Ekonomisk Tillväxt: growth accounting and Shift Share. Forelesning Vår 2006, Økonomisk teori anvendt på historien, ECO 429, Norges Handelshøyskole. Bergen.
- Llach, Juan J. (1984) El Plan Pinedo de 1940, su significado histórico y los orígenes de la economía política del peronismo. Desarrollo Económico. Revista de Ciencias Sociales, vol.23, enero-marzo 1984. Buenos Aires.
- Luna, Felix (2004): A Short History of the Argentinians. Booket, Grupo Planeta. Buenos Aires.
- Maddison, Angus (2003): The World Economy. Historical Statistics. OECD Development Centre. OECD Publishing.
- MacDonald, Callum A (1985): The US, The Cold War and Perón i Latin America, economic imperialism and the state. Abel, Christopher og Colin M. Lewis. The Athlone press. London
- Nymark, Johannes (1994): Historia de España y de Hispanoamerica. Fagbokforlaget. Bergen
- O’Connell, Arturo (1984): La Argentina en la Depresión: los problemas de una economía abierta. Desarrollo Económico, vol 23, Marzo. Buenos Aires.
- Ramos, Monica Peralta (1992): The Political Economy of Argentina. Power and class since 1930. Westview Press. Boulder.

Reid, Michael (2004): Peronism and its perils. Survey Argentina. The Economist. 3.juni. 2004. London.

Rock, David, Argentina 1516-1987 (1987): From Spanish Colonization to Alfonsín. University of Berkeley Press.

Rojas, Mauricio (2002): The sorrows of Carmencita. Timbro Förlag AB. Kristianstad.

Seoane, María, Argentina (2004): El siglo del progreso y la oscuridad (1900-2003). Crítica. Buenos Aires.

Stugu, Tyri Hustad (2004): Hva slags rolle har USA spilt i Japans handels og sikkerhetspolitikk siden 1945? Semesteroppgave i kurset HIS422, International economic history in the 19th and 20th century. Vårsemesteret, Norges Handelshøyskole. Bergen.

Sturzenegger, Federico A (1991): Description of a Populist Experience: Argentina, 1973-1976 i. The Macroeconomics of populism in Latin America. Red. Dornbusch, Rudiger & Sebastian Edwards. Amorrortu. New York.

Taylor (1992): External Dependence, Demographic Burdens, and Argentine Economic Decline After the Belle Époque. Journal of Economic history. Desember 1992, vol.52, iss. 4, ss 907-36. New York.

Winther, Alex V. (1992): Politiske føringer på økonomiske endringsstrategier, Hovedoppgave, Institutt for Statsvitenskap, Universitetet i Oslo. Oslo.